

PORTFÓLIÓ

NOVÁK HAJNALKA

**Állatassisztált pedagógiai fejlesztőtevékenység területen
pedagógus szakvizsgára felkészítő szakirányú továbbképzési szak**

Kaposvár

2023

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Kaposvári Campus

**Állatasszisztált pedagógiai fejlesztő tevékenység területen
pedagógus szakvizsgára felkészítő szakirányú továbbképzési
szak**

KUTYÁVAL ASSZISZTÁLT
ISKOLAELŐKÉSZÍTŐ FOGLALKOZÁSOK

Belső konzulens: Szigeti Mónika

Készítette: Novák Hajnalka

E572K5

levelező tagozat

Intézet/Tanszék: Neveléstudományi Intézet

Kaposvár

2023

ZÁRÓPORTFÓLIÓ TARTALMI KIVONATA

Kutyával asszisztált iskola előkészítő foglalkozások

Novák Hajnalka E572K5

Állatasszisztált pedagógiai fejlesztő tevékenység területen pedagógus szakvizsgára felkészítő szakirányú továbbképzési szak

Neveléstudományi Intézet, Pedagógus-továbbképzési Központ

Belső konzulens: Szigeti Mónika Gyermeknevelési Tanszék

Portfóliómban a követelmények szerint három fejezetre tagolódik. Az elsőben eddigi gyógypedagógusi pályámat mutatom be, valamint az erősségeimet és a fejlesztendő területeket. Megfogalmazom a képzésre való jelentkezésem célját.

A második részben azokat a dolgozatokat gyűjtöttem össze, melyeket a képzés során készítettem. Munkahelyem bemutatásakor annak hatékonyságát emelem ki, ellátási területekre bontva. Áttekintettem az állatasszisztált tevékenység elméleti háttérét és hatását. Intézményemben működő program leírását azért választottam, mert az állatasszisztált tevékenység megvalósításának lehetőségét ebben látom. Ennek elképzelését óravázlatokkal is bemutatom.

A harmadik részben további szakmai célokat fogalmazok meg, melyek a képzés kapcsán merültek fel bennem.

TARTALOMJEGYZÉK

1	A portfólió összeállításának szakmai háttere.....	1
1.1	A szakmai életút rövid bemutatása.....	1
1.2	A szakmai és személyes indítékok, elvárások a képzéssel kapcsolatban.....	7
1.3	Önértékelés: erősségek, fejlesztési területek.....	7
1.4	Személyes célok, feladatok a képzés során.....	11
2	A szakmai fejlődést elősegítő tanulási eredmények.....	12
2.1	A kompetenciák fejlődését támogató dokumentumok reflektív bemutatása.....	12
2.1.1	Az állatasszisztált tevékenység elméleti háttere.....	12
2.1.2	A nevelési-oktatási intézmény hatékonysága.....	18
2.1.3	Intézményi program bemutatása.....	24
2.1.4	Tevékenységtervezetek.....	32
2.2	A szakmai fejlődés tényeinek összegzése.....	43
2.3	Összegző reflexió a szakmai fejlődésről.....	43
3	További tanulási és fejlődési célok megfogalmazása.....	43
3.1	A képzésen tanultak beépítésének lehetőségei a saját munkába.....	43
3.2	Az elméleti ismeretek és a gyakorlati tapasztalatok összevetése, reflektálás.....	44
3.3	További szakmai tervek.....	44
4	Felhasznált irodalom.....	45

1 A portfólió összeállításának szakmai háttere

1.1 A szakmai életút rövid bemutatása

Balatonkeresztúrra, a lakhelyemmel szomszédos falu általános iskolájába jártam. Első évben osztályfőnökünk egy tapasztalt, több évtizede a pályán lévő pedagógus volt, és egy friss diplomás tanító néni dolgozott a szárnyai alatt, aki készségtárgyakat tanított. Második osztálytól a fiatal tanító lett az osztályfőnök. Nagyon szerettük, mert következetes, határozott, de barátságos, kedves volt. A játékoság, fiatalos lendület, a tanítás újfajta, gyermekközpontúbb szemlélete áthatotta a tanórákat és a szabadidőt is. Szünetekben szívesen játszott velünk kör- és labdajátékokat. Bár akkoriban, a '80-as évek végén az iskolavezetés ennek a „lazaságnak” nem örült, nekünk, gyerekeknek nagyon tetszett. Talán ekkor döntöttem el, gyerekekkel szeretnék foglalkozni, akik engem is úgy szeretnek, mint mi a tanító néniket.

Kezdetben azt gondoltam, tanító néni leszek. Mígnem láttam egy tévéműsort, ahol egy gyógypedagógus beszélt a munkájáról. Nagyon megragadott a segítségnek ez a formája. Ezért amikor nyolcadikban egy osztályfőnöki órán a pályaválasztásról, jövőképről volt szó, a „Mi szeretnél lenni?” kérdésre gyógypedagógus választ adtam. Osztályfőnököm azonban óva intett a pályán való elhelyezkedés nehézségeitől, és attól, hogy gyógypedagógia területén nehéz sikereket elérni. Akkor ez egy kicsit elbizonytalanított, mert elhittem, hogy így lehet.

A tanítói álomról nem tettem le. Kaposvárra, a tanítóképző gimnáziumába jelentkeztem, ami elég rendhagyó volt. A főiskolai épület egy szárnyában kapott helyett az intézmény. Minden tekintetben össze voltunk nőve a tanítóképzővel. A pedagógusok vagy főiskolai tanárok voltak, vagy óraadók, nem volt önálló tanári kar sem. Néha kicsit gazdátlannak éreztük magunkat, viszont a légkör családias volt. Osztályunkkal megszűnt az iskola. Nagy előny volt azonban, hogy megismertük a főiskolai oktatókat. Talán ezért is volt annyira kézenfekvő, hogy itt tanuljak tovább. Tanító szakra felvételiztem. Fel is vettek, de nem a magyar, hanem természetismeret műveltségterületre.

Az első évet nappali tagozaton végeztem el. Magánéletem alakulása miatt, másodévből átjelentkeztem levelező tagozatra. Itt magyar és testnevelés műveltségterület közül lehetett választani. Így a magyar választottam, amit korábban is szerettem volna.

Új fejezet kezdődött az életemben, új embereket ismertem meg, új közösségbe kerültem. Kaposváron laktam akkor, és szerettem volna iskolában munkát vállalni, hogy tanulás mellett

tapasztalatot is szerezzek. Képesítés nélkül azonban mindenhol elutasítottak. Így egy telefonszaküzletben voltam eladó. A képzési- és gyakorlati napokra kértem a szabadnapjaimat. Harmadév őszén hazaköltöztem a szüleimhez és a környéken kerestem munkát. Csoporttársam említette, hogy Marcaliban a „kisegítőben” van gyógypedagógiai asszisztensi állás. Nagyon megörültem, jelentkeztem és fel is vettek a Hétszínvirág Általános Iskolába. A sors visszavezetett a gyógypedagógiai felé, és már nem akartam letérni az útról. Kezdetben azonban nagyon nehéz volt. A tanítói szak végzése közben gyógypedagógiai asszisztensi munkakörben dolgoztam. Az akkori igazgatóhelyettes és munkaközösség-vezető segítő támogatása sokat jelentett. Abban az évben többen is voltunk új dolgozók, ezért egy tutori rendszer keretein belül segítettek a mi beilleszkedésünket, a dokumentumok megismerését, a rendszer átlátását.

Tapasztalatlan voltam. Éppen ezért nagyon hasznosnak tartottam az intézmény akkori szervezeti rendjét, mely szerint a pedagógiai asszisztens délelőtt a pedagógus munkáját segítette, délután pedig mint programszolgáltató volt jelen az iskolában. Ezen keresztül is a gyerekek fejlesztése valósult meg, a felnőtt pedig azt csinálhatott, amit szeret. Én sorverseny, mese és fonalgrafika foglalkozásokat tartottam, felépítését tekintve, mintha tanórát tartottam volna, így gyakorolhattam a tanítást is. A tanulócsoporthoz kezdetben három főből - két pedagógus, egy pedagógiai asszisztens - álló team tartozott. Szívesen emlékszem vissza azokra az időkre, olyan pedagógusokkal és közösségekben dolgoztam, akiktől nagyon sokat tanultam. Empátiát, következetességet, tanítási módszereket, technikákat.

A tanítói szak utolsó félévében jelentkeztem a tanulásban akadályozottak szakra, levelező tagozatra, ahová fel is vettek. A tanítói oklevél átvétele után augusztusban megkaptam kinevezésemet is, osztályfőnök lettem. A nyár folyamán beiratott új tanulókkal olyan magas lett az osztálylétszám, hogy a 4.osztályt bontani kellett. Első tanévemben ebben az osztályban voltam pedagógiai asszisztens, így a gyerekeket ismertem. Persze ez másfajta feladat volt. Egy évben voltam osztályfőnök, majd a következő két évben team társammal, közvetlen kolleganőmmel megosztottuk a feladatokat, mert erre abban az időben lehetőség volt az intézményben.

Ezt követően gyermekeim születése miatt öt évet töltöttem otthon. 2007 januárjában, már egy fél éves kislány anyukájaként vettem át a Gyógypedagógiai tanári oklevelet.

A gyerekekhez fűződő kapcsolatomat nagyban befolyásolta saját gyermekeim születése és nevelése. Türelem, tolerancia, következetesség, amiket ezáltal tanultam. Pár éves tanítási gyakorlat után mentem gyesre.

Öt év múlva, amikor újra munkába álltam, új feladatok vártam rám, tanulásban akadályozott osztályokban tanítottam 5. osztályban, majd alsó tagozaton.

A harmadik tanévben első osztályt kezdtem újra. A folyamatosan csökkenő tanulólétszám az alsó tagozatot érintette. Ennek okai voltak: az integráció előtérbe helyezése, „kisegítő iskola bélyeg”, valamint a szociokulturális hátrányok a kötelező óvodába járással valamelyest csökkentek. Alsó tagozaton ez azt eredményezte, hogy osztályok lettek összevonva. Először 1-3., 2-4. évfolyamokon történt, majd a tanulók életkori szintje szerint 1-2., 3-4. osztályfokokon. Így az osztály, amit elsőtől vezettem, mindig más tanulócsoporttal lett összevonva. Magyar műveltségterületen végeztem, ezért mindig olvasást, írást tanítottam alsó tagozaton. Egy-egy tanévben 5. osztályban, valamint értelmileg akadályozottak csoportjában is.

Három egymás követő évben voltak elsőseim. Jó hagyománya volt az iskolának az adaptációs félév. Ez az iskolában érkező elsős gyerekeknek nyújtott segítséget azzal, hogy átmenet volt az óvoda és az iskola között. Az első időszak feladata az ismeretek elsajátításához szükséges képességek fejlesztése volt. Ennek szükségességét akkor még az is indokolta, hogy az óvodába járás csak nagycsoportban volt kötelező. Tapasztalatok igazolták eredményességét. Az oktatási törvény változása a kötelező óvodai nevelést és az adaptációs félév megszűnését eredményezte.

A gyerekekkel iskolába kerülésükkor és a további tanévek elején Fejlődési Vizsgálatot vettem fel kollegáimmal. Ez a három főbb képesség területre terjedt ki, elnevezésük is ebből adódott: Kommunikáció, Gondolkodás, Szocializáció. Ezen vizsgálati eredmények alapján készítettem el tanulóim egyéni fejlesztési tervét. A fejlesztendő képességek rehabilitációja is ennek alapján történt a délutánban programok keretén belül. Alsó tagozaton Sorjáték, Ügyes kezek, Én és a másik, Fonalgrafika programokat tartottam. Ez utóbbit felső tagozaton is, természetesen életkori sajátosságaikhoz igazodva, valamint Csecsemőápolást. Ebbe bekapcsolódott az iskolavédőnő is, tapasztalataival, tanácsaival segítette a munkát.

Az iskolába többségében Marcali környéki falvak hátrányos helyzetű, alacsony szociokulturájú gyermekei jártak. A tanévkezdést nyáron családlátogatás előzte meg. A gyerekek többsége pályám kezdetén még rossz szociális körülmények között, a környező falvakban élt, onnan ritkán jöttek a városba. Így volt alkalmunk találkozni a szülőkkel, tájékoztattuk őket az évnytöről, a tanév rendjéről és az aktuálisan felmerülő problémákról. Másfél évtizeddel ezelőtt a tájékoztatás, problémamegoldásnak ez a formája működött. Levél, személyes kapcsolat. Mobiltelefon csak később terjedt el és azzal is az volt a gond, hogy a fenntartásukra már nem tudtak a családok fordítani, így rövid idő után a szolgáltató kikapcsolta azt. Az osztályfőnöki

és nevelő oktató munkát az nehezítette, hogy - az oktatási folyamat egyik részvevője - a szülő nem volt annak ily módon részese.

Munkacsoportok alakulása idején felmerült az igény Szülői kapcsolattartó munkacsoport szervezésére, mely arra volt hivatott, hogy a szülőket „becsalogassuk” az iskolába. Ennek a munkacsoportnak én is tagja voltam. Közvetlenebbé tettük kapcsolatunkat a szülők felé, „kinyitottuk” az iskolát. Programjainkat a fizetés időpontjához igazítottuk, hogy a beutazás költsége ne jelentsen gondot. Ezekre meghívót kaptak. Aktív résztvevőként igyekeztük őket bevonni. A szülők, látva a gyermekeik örömét szívesebben jöttek. Az esetlegesen felmerülő problémákat nem támadásnak vették, hanem közösen kerestük a megoldást.

A Környezeti nevelés, majd az Egészségnevelés munkacsoport munkájában is tevékenykedtem. Havonta, az adott hónap jeles napjaihoz köthető programokat szerveztünk vagy pályázatot tűztünk ki, ezekkel hívtuk fel a gyerekek figyelmét az egészséges életmódra. Magam is azt vallom: ép testben ép lélek. A mentális frissesség megőrzése érdekében futok és jógázom, jó időben kerékpározom. Kutyámmal naponta órákat sétálok. Családommal igyekszünk minél több időt egymással tartalmasan eltölteni.

Még pályám kezdetén ezekben a családokban a tudás nem volt érték. Nem volt cél az iskola elvégzése, vagy akár a továbbtanulás. A szülők csak kis része dolgozott, a többség szociális juttatásokból élt. Jó látni, hogy az évek során ezek dolgok jó irányba változtak. A tanulók mindegyike ma már továbbtanul, legtöbbjük szakmát szerez. A családok pedig a bevételük növelésére törekszenek munkabér által. Már nem csak alkalmi munkákból élnek, hanem gyárakban helyezkednek el. Látják az előbbre jutás lehetőségét és érdekeltté váltak abban, hogy gyermekük ismereteket szerezzen.

A Hétszínvirág iskolában töltött éveim során az iskolavezetés többször változott. Az elvárásoknak igyekeztem mindig megfelelni, az iskola életében aktívan részt venni. Pályám során az alsós, majd osztályfőnöki, később az osztályban tanítók, utolsó évemben pedig az értelmileg akadályozottakat tanítók munkaközösségének tagja voltam. Hiszen, az utolsó évben értelmileg akadályozottak tanulócsoportjában tanítottam.

Az osztályfőnöki feladatkör nagyon sokrétű volt. Adminisztrálás, kapcsolattartás iskolavezetéssel, szülőkkel és külső szakemberekkel (pl. családsegítő, védőnő), a közösség formálása, összetartása, programok és évente egy iskolai szintű és több osztályszintű ünnepély szervezése, lebonyolítása. Ezek szervezésébe amennyire lehetett bevontam a gyerekeket. Ilyenek voltak a farsang, szavaló verseny, adventi és húsvéti játszóház, karácsony. Az

ünnepekhez, hónapokhoz kapcsolódott a galéria és faliújság paravánjainak megtöltése gyermekmunkákkal. Közösségformáló erővel bírt a keretjáték, mint a neve is jelenti, mintegy keretet adott a tanulócsoporthoz mindennapjainak. Az alapot egy, a gyerekcsoporthoz közel álló mese adta. Ez a tananyaghoz kapcsolva része lett a tanóráknak is.

A város vonzáskörzetében lévő falvak és a városban lévő többségi iskolában integráltan nevelődő tanulók ellátásában hét éve kapcsolódtam be. Utazó gyógypedagógusként SNI tanulókat fejlesztettem általános- és szakiskolában. Volt olyan intézmény, ahol a csoportok létszáma elérte a kilenc főt. Sajnos helyenként még a fejlesztésre alkalmas terem biztosítása sem volt megoldott. A fejlesztő eszközök, játékok ellátottsága is változó volt. Az utazótanári munka változatossága és sokrétűsége izgalmas, új kihívást jelentett a számomra.

Eddigi pályám során két oktatási intézmény alkalmazásában álltam. 2001 novemberétől 2018 szeptemberéig a Marcali Hétszínvirág Általános Iskola, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény, majd 2018 októberétől jelenleg is a Somogy Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Marcali Tagintézményének gyógypedagógusa vagyok. Amikor lehetőség adódott, szívesen vállaltam, hogy - ahogy az álláshirdetésben is szerepelt - egy lelkes, összetartó csapat tagja legyek.

Jelenleg BTMN –nel küzdő óvodás és iskolás gyerekeket látok el a nevelő-oktató intézményünkben. Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő az a gyermek, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye szerint ép intellektusú, de fejlődése elmarad az életkorában elvárhatótól. Nevelési tanácsadás keretén belül valósul meg a fejlesztésük kiscsoportos keretek között, az adott intézményünkben, heti 1 órában. Az idei tanévben 7 intézménybe, ebből 5 óvodába és 2 iskolába járok fejleszteni. Szakértői bizottsági vélemény alapján, az adott gyermek fejlesztési javaslatai alapján egyéni fejlesztési tervet dolgozok ki.

A tanulók csoportba helyezésekor életkorát, osztályfokát és tanulási problémáját figyelembe veszem. Javaslatomat megbeszélem az adott intézmény vezetőjével és a gyermek osztályfőnökével is. Célom a nyugodt hangulat megteremtése, amely elengedhetetlen az eredményes tanuláshoz. Töreksem rá, hogy a csoporton belül olyan oldott, elfogadó légkör alakuljon ki, ahol a gyermek mer kérdezni, segítséget kérni. Építünk közösséget, dolgozunk páros munkában is, hogy csoportként tudjunk működni. Ennek ellenére vannak tanulók, akik nem tudnak egymással együttműködni, ilyenkor lehetőséget keresek arra, hogy másik csoportba áttehessem.

A gyerekek többségével hetente egyszer találkozom. Ezért a foglalkozásokat rövid beszélgetéssel kezdjük, amikor az elmúlt hét fontos eseményeit, sikereiket, esetleges kudarcaikat, őket foglalkoztató gondolatokat megoszthatják a csoporttal. A kicsik szívesen mesélnek, a nagyobbak nehezebben. Pedig a felsős korosztálynak nagy szüksége van arra, hogy „csak” meghallgassák őket. Pár hónapnak általában el kell telni, hogy megnyíljanak. Két szabályt fogadunk el az alakuláskor. 1. Meghallgatjuk egymást 2. Ami a foglalkozáson elhangzik, azt nem adjuk tovább, nem meséljük el másoknak. Ezek jelentését mindig megbeszéljük, a gyerekek el is szokták fogadni.

Az első szabályt azért tartom fontosnak, mert az egymás iránti tiszteletről nevel. Mindenkinek jó érzés és fontos, hogy meghallgassák, de ez csak akkor várható el, ha maga is így tesz.

A második pedig azért fontos, mert a „titoktartási egyezség” nem teszi lehetővé, hogy bárkit kigúnyoljanak, mert pl. nehezen olvasott fel egy szöveget a foglalkozáson, vagy nem tudta a szorzótáblát. Azt szoktam mondani a gyerekeknek, hogy mindenkinek van gyenge pontja. Ha elfogadó vagyok másokkal, engem is elfogadnak. Mire egy gyermekről megállapítják, hogy problémával küzd, addigra rengeteg kudarc éri, és a legjobb védekezés a támadás, ezt sajnos tapasztalom.

A tanórának és a fejlesztésnek fontos része a játék. A gyerekeknek mindig mondom, az a játék, ami örömet okoz, ha az egészséges versengésen túl megy, vagy sértődés lesz a vereségből, az nem játék. Asszisztensként feladatom volt, hogy taneszközöket, játékokat készítek. Ezek az ismeretek gyakorlását szolgálták. Megtapasztaltam, hogy a tanulási nehézséggel küzdő gyermekek egy feladatlappal önállóan nem igazán tudnak mit kezdeni, ugyanakkor, ha az ismeretanyaggal egy játékon keresztül találkoznak, szívesebben foglalkoznak vele. Amióta tanítok, én is inkább játékokban gondolkodom. Én is szeretek játszani a gyerekekkel. Vannak saját ötleteim, amiket elkészítek, illetve merítek a neten látottakból. Ezeket néha továbbfejlesztem, vagy új szabályokat találok ki hozzájuk. A Z generációnak, vagyis az ún. „digitális bennszülöttnek”, akik ma az iskolapadban ülnek, nagy kihívás figyelmüket hétköznapi játékokkal, feladatokkal, könyvekkel felkelteni. Talán nem véletlen, hogy e generáció szülőitei között egyre több a tanulási problémával küzdő gyermek.

Jelenlegi munkahelyemen, gyógypedagógusként a helyszíni ellátás során is törekszem a közvetlen kapcsolattartásra a szülőkkel. Közvetítő köztünk az adott óvoda és az iskola, ahol a gyerekek ellátása történik. Tanév eleji tájékoztatót kapnak a szülők, hogy gyermekük fejlesztése mely napon mikor történik. Elérhetőségem is szerepel rajta, így már az előző tanévben is szülői megkeresésnek eleget téve tartottam fogadóórát. Ezen otthoni gyakorláshoz

kértek segítséget. Intézményünk tavasszal szakszolgálati nyílt hét keretében várja az érdeklődő szülőket, hogy a foglalkozásokon betekintést kapjanak a fejlesztésen folyó munkáról és gyermekük munkájáról. A gyógypedagógia a pedagógia azon ága, ahol az érzelem, empátia, tolerancia még nagyobb szerepet kap. A gyerekek megsegítése pedig - véleményem szerint - akkor a leghatékonyabb, ha a szülő attitűdje elfogadó, támogatására számíthat.

Úgy érzem megtaláltam a helyem. Örülök, hogy olyan közösségben dolgozhatok, ahol a légkör oldott, a segítő attitűd a jellemző. Kérdéseimmel a szakterületen dolgozó kollégákhoz fordulhatok. Jelenleg nevelési tanácsadás munkaközösség tagja vagyok, de több terület feladatköre is vonzó a számomra. A szakértői bizottságban is tevékenykedtem két tanévet, óvodások és iskolások gyógypedagógiai vizsgálatát vettem fel.

1.2 A szakmai és személyes indítékok, elvárások, a képzéssel kapcsolatban

Az állatasszisztált terápia módszere már korábban is érdekelt. 2014-ben, akkori munkahelyem támogatásával végeztem el "A kutyás terápia alapjai és alkalmazásának lehetőségei a gyógypedagógiai és pszichés problémák megelőzésében" képzést. Az akkor még fiatal golden retriever fajtájú kutyám, levizsgáztatása volt tervben. Anyagi és egyéb nehézségek miatt ez még nem valósult meg. Mellette megtapasztaltam milyen az állat-ember kapcsolat.

A szakszolgálati munkámhoz szükséges a szakvizsga megszerzése. Amikor megláttam, hogy újként indul ez az állatasszisztált szak, nagyon örültem. Szerettem volna a témából lévő tudásomat jobban elmélyíteni, hogy azt majd a gyakorlatra át tudjam fordítani. A megszerzett ismeretek által tudatosan válasszak terápiás állatot, melyet munkámba be tudjak vonni.

1.3 Önértékelés: erősségek, fejlesztési területek

Ebben a fejezetben a pedagóguskompetenciák mentén erősségeimet és gyengeségeimet veszem sorra. Útmutató a pedagógusok minősítési rendszerében a Pedagógus I. és Pedagógus II. fokozatba lépéshez alapján. (Kotschy 2011)

Ezek végig gondolása, az önértékelés az innovatív szakmai munka elengedhetetlen része.

Szakmai feladatok, szaktudományos, szaktárgyi, tantervi tudás

Az intézmény egyik alapidokumentuma a Házirend, mely tartalmazza azon rendelkezéseket, melyek a székhely-, és a tagintézményekre, illetve a telephelyekre egységesen vonatkozik. Ez

a dokumentum írja le a működésre vonatkozó törvényi hivatkozásokat, a szülők és az ellátandó gyerekek jogait, kötelességeit, a jutalmazás módját, az intézmény munkarendjét, a benntartózkodás és hiányzás, valamint az intézményhez tartozó helyiségek rendjét, óvó- és védekező rendelkezéseket. Az Intézmény élén a főigazgató áll, az egyes tagintézményeket helyi vezetők és helyettesek irányítják.

Az intézmény működésének alapját a protokollrendek, folyamatleírások adják. A törvényi kereteket szem előtt tartva valósulhat meg a tevékenységrendszerek egységesítése. Ezzel biztosítva a megfelelő szintű ellátást. Határozzák meg az alapfeladatokat: 0-23 éves korosztály számára gyógypedagógiai tanácsadás, korai fejlesztés, oktatás és gondozás, szakértői bizottsági tevékenység, nevelési tanácsadás, logopédiai, konduktív pedagógiai, iskolai- és óvodapszichológiai ellátás, gyógytestnevelés, tehetséggondozás.

Pedagógiai folyamatok, tevékenységek tervezése és a megvalósításukhoz kapcsolódó önreflexiók

A fejlesztő munkámat tanév elején szervezés és tervezés előzi meg. Ez az ellátandó gyerekek intézményeivel való kapcsolatfelvétellel kezdődik. A helyi vezetőkkel egyeztetve történik meg a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek/ tanuló csoportba sorolása. Ennek alapja a kliensek szakértői véleményeinek áttekintése, az osztály/csoport, az egyéni adottságok saját megfigyelései, a szülő és a többségi pedagógus jelzései, és a nevelő-oktató intézmény munkarendjének figyelembevétele.

A Protokollban javasolt 3-12 hónapos intervallumnak megfelelően, csoport esetében is éves egyéni tervet készítek. A felzet tartalmazza az ellátott adatait, intézményét. Felsorolom a szakértői vélemény alapján a fejlesztendő területeket. A fejlesztési területekhez konkrét feladatokat tervezek. Az EFT alapján készített óratervből látható a kiemelt területek.

A fejlesztő foglalkozásokon, ha szükséges a tevékenységek végzését differenciáltan tervezem. Ez folyamatos rugalmasságot igényel. Munkaközösségi foglalkozásokon megosztjuk egymással tapasztalatainkat a kollégákkal. Ezen alkalmak során látott sok hasznos ötletet az óráimba is beépítem. Gyakorlati jellegű képzéseket hasznosnak tartom, ezek elvégzését mindig szívesen vállalom.

A tanulás támogatása

A gyerekeket alaposan megismerve jelölöm ki a célokat és illeszttem hozzá a tevékenységeket szem előtt tartva a személyiség és közösségfejlesztést. Változatos, életkori szintnek megfelelő tevékenységekkel biztosítja a figyelem és érdeklődés felkeltését, a motiváltság fenntartását. A tervezett feladatokat rugalmasan kezelem, ha szükséges módosítok. Tanítványaimban tudatosítom, hogy hibázhatnak, javíthatnak. A kliensek egyéni adottságai, előzetes tudása és pillanatnyi állapota határozza meg a foglalkozáson való aktív részvételt.

A tanuló személyiségének fejlesztése, az egyéni bánásmód érvényesülése, a hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű vagy beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló többi gyermekkel, tanulóval együtt történő sikeres neveléséhez, oktatásához szükséges megfelelő módszertani felkészültség

A tevékenykedve, játékokon keresztül megvalósuló ismeretátadással próbálom a gyerekeket az önálló munkavégzésre ösztönözni. Tapasztalatom szerint a különösen a HH-s és HHH-s gondozottak esetében a játékkultúra eltérő, ennek érdekében kihasználom pl.a társasjátékok adta lehetőségeket. A motiválás kulcsfontosságú.

Az egyéni teljesítményhez igazodva differenciált az értékelés, foglalkozás végén összesítve is tervezi. Változatos, életkori szintnek megfelelő (mozgás, játék, mese, kirakó, hanganalízis, hang-betű megfeleltetés) tevékenységekkel biztosítja a figyelem és érdeklődés felkeltését, a motiváltság fenntartását.

A tanulói csoportok, közösségek alakulásának segítése, fejlesztése, esélyteremtés, tevékenység

A csoportos fejlesztő foglalkozásaimat a szakértői bizottság szakértői javaslata alapján szervezem, egyéni fejlesztési terveket készítek. Az egyén komplex megismerése a csoporttagok egymáshoz való viszonyának feltérképezése együtt szempontok a tervezéshez, célok megjelöléshez. A közösség egymásra gyakorolt hatása a szociális és kognitív fejlődés érdekében is meghatározó, ezt a lehetőséget maximálisan kihasználom. Az egyén komplex megismerése a csoporttagok egymáshoz való viszonyának feltérképezése együttes szempontok a tervezéshez, célok megjelöléshez. A közösség egymásra gyakorolt hatása a szociális és kognitív fejlődés érdekében is meghatározó, ezt a lehetőséget maximálisan kihasználom. Ha a csoporttagok ismerik, elfogadják, támogatják egymást, az a fejlesztés eredményességére is pozitívan hat. Holisztikus szemléletem abban is megmutatkozik, hogy nem csupán a

részkéességek és a kognitív funkciók fejlesztésére, hanem egyben személyiség-és közösségfejlesztésre törekszem.

Pedagógiai folyamatok és a tanulók személyiségfejlődésének folyamatos értékelése, elemzése

Ha a csoporttagok ismerik, elfogadják, támogatják egymást, az a fejlesztés eredményességére is pozitívan hat. Holisztikus szemléletem abban is megmutatkozik, hogy nem csupán a részkéességek és a kognitív funkciók fejlesztésére, hanem egyben személyiség-és közösségfejlesztésre törekszik.

Tudatosan törekszem a folyamatos ellenőrzésre és visszacsatolására, egyénre szabott fejlesztő szándékú visszajelzéseket adok, a tanulók pozitív megerősítésére, bátorítására. Mindig önmagukhoz mérem a változást. A személyiségfejlesztés része, hogy segítsem kezelni a kudarcot, igyekszem a passzív és peremhelyzetre szoruló csoporttagokat is bevonni, aktiválni, míg a domináns csoporttagokat mások végig hallgatására, türelemre sarkallni.

A környezeti nevelésben mutatott jártasság, a fenntarthatóság értékrendjének hiteles képviselője és a környezettudatossághoz kapcsolódó attitűdök átadásának módja

Egy-egy általam készített eszközt tervezetten több csoportban is felhasználok, alkalmazkodva a csoport életkorához, aktuális fejlettségi állapotához. Papírtakarékosság érdekében kevesebbet fénymásolok, nyomtatok– iskolás csoportjaiban mindenki saját füzetel rendelkezik. Használok laminált feladatlapokat, eszközöket, amire letörölhető filccel írnak, rajzolnak a gyerekek.

Kommunikáció és szakmai együttműködés, problémamegoldás

Többségi pedagógusoknak tanácsadást nyújtok a kiemelt figyelmet érdemlő gyermekek neveléséhez, oktatásához, tervezéshez, differenciáláshoz. Tanulóimnál szorgalmazom a megfelelő tanulási technika megismertetését – a többségi pedagógusokat, szülőket is erre ösztönzöm. Jogszabálynak megfelelő, kompetenciájába tartozó legújabb szakmai elméleti ismereteket (önképzéssel, továbbképzésen szerzett) és gyakorlatban kipróbált, megvalósítható ötleteket megosztom, saját sok éves, sokszínű tapasztalataimat felhasználok.

A nevelési tanácsadás összetett tevékenység, melytől a szakértői tevékenység, a logopédiai ellátás, a korai intervenció-, fejlesztés, tehetség gondozás nem választható el. A fejlesztő- és gyógypedagógus, pszichológus, gyógytornász, kollegáktól, szakemberektől rendszeres

együttműködést igényel. Segítséget nyújtunk a gyermek családi-, és óvodai neveléséhez, a tanuló iskolai neveléséhez és oktatásához, ha a gyermek, tanuló egyéni adottsága, fejlettsége, képessége, tehetsége, fejlődésének üteme indokolja egy másik szakember bevonását. Ebben szívesen működök együtt. Rendezvényeken előadások tartását eddig nem vállaltam, a jövőben ebben kollégáimmal részt vennék.

Elkötelezettség és szakmai felelősségvállalás a szakmai fejlődésért

A nevelési tanácsadás mellé új feladatként vállaltam a szakértői bizottsági területet is. Erre a feladatra önképzéssel, hospitálással, konzultációval készültem. A továbbképzéseken való részvétellel folyamatosan tovább mélyítem szakmai tudásomat.

Team tagjaként (pszichológus, gyógypedagógus, gyógytornász, logopédus) a szakértői vélemény megírásának egyik tagja vagyok, nemegyszer vizsgálatvezető. Közös álláspont kialakítása után történik az elkészítése, a kliens problémájának komplex kiértékelése. Véleményt alkotok, javaslatokat teszek, fejlesztési területeket határozok meg, indokolt esetben további vizsgálatot kérek. Amennyiben továbbküldés szükséges SNI gyanú miatt, a gyógypedagógiai vizsgálat eredményét összevetem az intelligenciateszt eredményével. Vizsgálatvezetőként összegzést írok.

Végezek önállóan is gyógypedagógiai vizsgálatot, indokolt esetben egyeztetek az ellátó szakemberrel/szakemberekkel – begyűjtöm a hiányzó információkat. Megírt véleményeimben ebben az esetben is szakszerűsége törekszem. E területen szeretném még ismeretimet bővíteni.

1.4 Személyes, célok, feladatok a képzés során

Pedagógus szakvizsga megszerzését azért terveztem, mert ezzel is szerettem volna tudásomat gyarapítani és gyakorlati tapasztalataimat mélyíteni. Az állat asszisztált pedagógiai fejlesztő tevékenységgel munkámat szeretném hatékonyabbá, színesebbé tenni az által, hogy a terápiás állat, mint motiváló, feszültségoldó, segítő vesz részt a fejlesztőórákon. Mivel munkaidőm nagy részében óvodás korúakat, leginkább nagycsoportosokat látok, ezért az eredményes iskolai tanulást szeretném elősegíteni a kutyával asszisztált foglalkozások megvalósításával. Erről fogok részletesebben írni portfólióm további részében.

Reflexió

Pedagógusi pályám során a lépcsőfokokat megjárva, sok ismeretre, tapasztalatra, szakmai alázatra tettem szert. A tanítói szak végzése alatt, sokéves gyakorlattal rendelkező pedagógusok

munkáját segítettem pedagógiai asszisztensként, sokat tanultam tőlük. Később, pedagógusként is fordulhattam hozzájuk, szakmai kérdésekben. A bevált jógyakorlatokat megosztottuk egymással.

Az utazó gyógypedagógusi hálózatban szerzett tapasztalatokat felhasználva, kezdtem a szakszolgálatban a kliensek helyszíni ellátását. A nevelési tanácsadás munkaközösség foglalkozásain már hagyomány a mindennapi munkában használt játékokat megmutatjuk egymásnak. Pályám során a gyakorlati tudást közvetítő tanfolyamokat szívesen végeztem. Szeretem hivatásomban, a kreativitást és a folyamatos megújulást. Ezeket tartom erősségeimnek is.

2. A szakmai fejlődést elősegítő tanulási eredmények

2.1 A kompetenciák fejlődését támogató dokumentumok reflektív bemutatása

A képzés során hasznosnak tartottam a különböző szintereken végezhető állatasszisztált munka elméleti háttéréről, gyakorlati tapasztalatairól szóló konzultációkat. A gyakorlati oktatás során kipróbálhattam magam a kutyás terápián a kutya fel- és foglalkozásvezetőjeként, illetve lovasterápián is részt vettem segítőként. A gyakorlati órákra saját készítésű fejlesztő eszközt vittem. Ezeket az oktatók saját munkavégzési helyükön szervezték meg. Az in situ terápiás órákat és azt, hogy az oktatók reális képet mutattak az állatasszisztált munkáról, nagyon hasznosnak tartottam.

2.1.1 Az állatasszisztált tevékenység elméleti háttere

A természet emberre gyakorolt hatása

Az emberben a túlélési ösztön, mely a természet iráni érdeklődésünkkel hozható összefüggésben genetikailag kódolva van. Ezért vált ki belőlünk jóleső érzést egy szép tájkép vagy egy nyugalomban lévő állat képe. Az ősi élet veszélytelen állapotára emlékeztet minket, arra az évezredekkel előtti időkre, amelyben az emberi fej fejlődött és töltötte életének jelentős részét. A negatív attitűdök a modern korban felerősödtek, a természet sokakban a veszélyt, a kiszolgáltatottság érzését kelti. Sok szülő, hogy óvja gyermekét az élővilágban rá leselkedő

veszedelmektől, ami annak nem ismeréséből fakad, inkább távol tartja attól. A természet közvetlen megtapasztalása és tapasztaltatása helyett az épített környezetet részesíti előnyben. Ezt Richard Louv természethiány- szindrómának nevezi, mely számos társadalmi és egészségügyi problémát hoz magával. Szerinte a szabad mozgás, a kötöttség nélküli játék hatékony kezelése ezeknek. Ezt a természettől való elszakadást hozza összefüggésbe azzal, hogy a gyerekeknél egyre gyakoribb figyelemhiányos hiperaktivitás (ADHD). Stephen Kaplan és Rachel Kaplan vizsgálódásai alapján azt mondhatjuk, hogy az ember környezettel való kapcsolata hozzájárul fizikai, mentális egészségéhez. (Csonka 2022)

Edward O. Wilson biofilia hipotézisének alapvetése, hogy egy nyugodt kutya látványa azért vált ki kellemes érzést az emberből, mert évezredek óta a veszély mentességet, vagyis a túlélést jelentette. Ez genetikailag kódolva van bennünk. Akárcsak a természet változásait, az időjárás jelenségeit, úgy az állatok viselkedését, jelzésit is figyelte az ember, és következtetéseket vont le belőlük. Mikor várható fenyegetés. Ha pedig az állat pihent, az ember számára ez azt jelentette, nem kell menekülnie. Ez stresszcsökkentő hatása a nyugodt állatnak az emberre, ma is megfigyelhető. (Csonka 2022)

Az állat- ember kapcsolat

Az állatasszisztált terápia a természeti környezet emberre gyakorolt pozitív hatására építenek. (Illés 2006)

Már az ókori irodalomban már találunk utalást, elsősorban a kutya emberhez fűződő pozitív kapcsolatára. Gula, a gyógyító istennőnek az asszír-babiloni hitvilágban, a szent állata a kutya volt. Homérosz történetíró az Odüsszeia című eposzában a főhős Argosz nevű kutyája hűségét jeleníti meg, amikor gazdáját húsz év után is felismeri. (Göcsej 2013)

A középkorban a kutyát gyógyítás, kedélyállapot javítás, társállat céljára használták. Az állatasszisztált aktivitás hatását elsőként a XVIII. században Angliában pszichiátriai betegek körében „hasznosították”. Ahol az állatokról való gondoskodással váltották ki a gyógyszeres kezelést. (Topál d.n.)

Csaknem száz év elteltével Németországban, 1867-ben Bielefeldben epilepsziás betegeknél alkalmazták ezt a módszert. A következő feljegyzések az első világháború utáni washingtoni St. Elizabeth kórházról valók, ahol a háború okozta trauma feldolgozását, a sebesültek rehabilitációját segítették az állatokról való gondoskodással. (Babos 2013)

Az 1960-as évekig várni kellett az állatasszisztált terápia bevezetésére. Boris Levinson egy szociális viselkedészavarral küzdő gyermek terápiás kezelésére, előzetes terápiás cél nélkül

vitte magával saját kedvencét. A kisfiú a négylábú jelenlétében jobban feloldódott, mint kommunikációs csatornának megnyílt. Beszélni kezdett az ebhez. New York-i pszichológus 1969-ben írta le először tapasztalatait és eredményeit a kutyával asszisztált pszichoterápiáról. A későbbiekben is a terápiás kapcsolat kiépítésénél használta a kutyát, mint „asszisztenst”. (Topál d.n.)

1977-ben megalakult az első olyan szervezet, mely az állat emberre gyakorolt pozitív hatású kapcsolatával foglalkozott. Majd az 1990-ben alakult nemzetközi ernyőszervezet kutatási célja az ember-állat kapcsolat volt. Eredményeiket publikálták, így ennek hatására Európában kezdett elterjedni is a kutyás terápia. Először a kórházakban és idősok otthonában, majd az iskolákban és az óvodákban jelent meg a kutya, mint terápiás állat. A Magyar Terápiás és Segítőkutya Szövetség (MATESZE) 2006-ban alakult meg azzal a szakmai céllal, hogy egységesítse a segítőkutyák képzését és vizsgakövetelményét. A tagjai érdekvédelmét is biztosítja és népszerűsíti a terápiás kutya alkalmazását (Göcsej 2013).

Az állatok jelenléte által kiváltott, terápiásan is felhasználható hatások

Az 1900-as évek végén, 2000-es évek elején több kutatás is igazolta az állatok simogatásának az emberben kiváltott kedvező hatásokat. A fizikai effekt a vérnyomás, szívfrekvencia, stresszérzés, fájdalomérzés csökkenése, légzésszám normalizálódása. Emocionális ráhatás a kutya feltétel nélküli szeretetén alapul, mely benne van tanítás nélkül is. Csakúgy, mint az emberi érzelmek felismerése és az azokra való reagálás. Vigasztalást nyújt bánat, szomorúság esetén együttérző viselkedésével. Spontán érzelemkifejezésre ösztönöz. Nyugodt jelenléte szorongáscsökkentő hatású. (Babos 2013)

Szociális effektek között említik a kapcsolatteremtő képesség javulását. Nyitottságot elsősorban a kutyatartók felé, hiszen az egy csoporthoz tartozást érzését ébreszti a gazda szerep. De más emberekkel is könnyebbé válik a kapcsolatfelvétel, a kezdeményező készség azáltal, hogy a gondoskodás képessége növeli az önbizalmat, a biztonságérzetet. A szociális beilleszkedés, alkalmazkodást az állat azért könnyíti meg, mert egyértelmű jelzéseket ad nem megfelelő viselkedés esetén, melyeket a gyermek is megért. Cselekedet következmény összefüggéseinek megértése egyértelműbb. (Babos 2013)

A kutya domesztikációja

A farkas egy mára már kihalt alfajának házasításával jött létre a kutya. Ennek időpontja még ma is vitatott. A különböző elméletek azonban abban egységesek, hogy ez több helyen közel egy időben történhetett, ahol az ember és a kutya őse találkozott. Az is valószínűsíthető, hogy kezdetben táplálék- és prémforrás jelentett az ember számára. Később vált vadásztárssá, majd védelmezővé. Ez lett domesztikáció és a nevelés későbbi eredménye. A házasítás során az ember az együttműködési készség szempontjából szigorú szelekciót alkalmazott. A farkas őssel szemben a kutya társas viselkedés a környezeti változásokhoz alkalmazkodóbb, kialakítható benne a kontroll, erősíthető az önkontroll, a stressztűrés, képes az emberi kommunikáció megértésére és visszajelzésére. A faj azon egyedeit válogatta ki és tenyésztette az ember, amelyek minél jobban elfogadták viselkedésük feletti irányítását, tanítását és ragaszkodtak hozzá, beleilleszkedtek a környezetébe. A testi jellegre is hatottak a mesterséges szelekciós szempontok, még ha nem is ezek voltak az elsődlegesek. Nagy változatosságot mutatnak mind az egyes viselkedési, mind a külső jegyeket illetően. A mai ismert fajták tenyésztése az elmúlt másfél évszázadban alakult mi. (Múltkor 2012; Nagy 2009; Balázs 2014; Molnár 2012; Kutyatár d.n.; Topál, d.n.)

A kutya terápiára való alkalmassága

Az ember és a kutya társas viselkedése közötti hasonlóság, a kooperatív együttműködésre való beállítottság teszi alkalmassá a bonyolult feladatok elvégzésére, a terápiás helyzetben való alkalmazhatóságára. Képes az emberi viselkedés, testjelzések megfigyelésére és a látottak hasznosítására, a cselekvési műveletek lényegének megtanulására, a bonyolult tanulás szabályok követésére, a saját tapasztalat és az embertől látottak ötvözésére. A tanult szabályokat eltérő körülmények között is alkalmazza. (Babos 2013; Topál d.n.)

Természetes fajtársi kapcsolatai nem befolyásolják az emberhez való természetes kötődését. Egyedülálló módon kölcsönös az érzelmi- élettani szinkronizáció az ember és a kutya között. (Topál d.n.)

A segítő kutya törvényi szabályozása

Hazánkban az ezredforduló vált ismertté és elfogadottá az állatasszisztált terápia. A segítőkutya kifejezés olyan kutyák gyűjtőnevét jelen, amelyek arra vannak kiképezve, hogy az embert valamely tevékenységében segítse. Ilyenek különösen a vakvezető kutyák, a rohamjelző kutyák, a mozgássérült-segítő kutyák, személyi segítő kutyák és a terápiás kutyák. (Segítő kutya Alapítvány d.n.)

A kutyás terápia meghonosítása szükségessé tette az egységes szabályok megalkotását. 27/2009. (XII. 3.) SZMM rendelet a segítő kutya kiképzésének, vizsgáztatásának és alkalmazhatóságának szabályairól rendelkezik. E dekrétum leírja az olyan alapfogalmakat, mint a fogyatékossgal élő személy, a segítő kutya. Különbséget tesz, a gazda és a terápiás kutyát irányító személy között. Utalást tesz a kutya előfordulási helyeire, ezek fogalmait meghatározza. Csoportosítja a segítő kutyákat kiképzésük és betöltött szerepük szerint. Megkülönböztető jelzésük szükségességére is utasít. Meghatározza a kiképző szervezetek jogosultságát. A kiképzés és vizsga szervezése, lebonyolítása és a követelmény kritériumait. A levizsgázott terápiás páros alkalmazásának és a létesítményekben való jelenlét és a segítő kutya gazdának történő átadás feltételeit. A gazda szerep jogokkal bír, kötelezettségeket von maga után, melyeket szerződésben rögzít a kutyát kiképző szervezet. (27/2009. (XII. 3.) SZMM rendelet)

A segítő kutya kiképzésének, vizsgáztatásának és alkalmazhatóságának részletes szabályozására a MATESZE szervezete jött létre. Ahogy korábban is utaltam rá, azzal a céllal alapult, hogy a segítő kutyák kiképzésének, alkalmasságának és vizsgáztatásának kritériumait, az egyes csoportok szerint egységesítse. Ezen kívül az állat jólétének, egészségének megőrzési feltételei is rögzítve legyenek. Ezeket állategészségügyi, állatetikai, állatvédelmi szabályok tartalmazzák. (MATESZE 2016)

A követelményszint meghatározásával egyfajta biztonságot és védelmet nyújt azok számára, akik a kutyával dolgoznak, hogy képesek a terápiás feladatokat ellátni, és tevékenységüket a törvényben foglalt keretek között tegyék. (Illés 2006)

A kutya részéről megfelelő adottságok alapvetőek. Ilyen a játékoság, stabil idegrendszer, lelkesedés, taníthatóság, figyelmesség az emberekkel szemben, jó szocializálhatóság. Ezek mellett elengedhetetlen a megfelelő életkörülmény, a gondoskodás és nevelés mellett a szakértelemmel történő kiképzés. (Topál d.n.)

„A terápiás kutya gyógypedagógiai, a szociális szolgáltatások területén pedagógiai, pszichológiai, pszichiátriai, konduktív pedagógiai rehabilitációs, illetve rehabilitációs folyamatban alkalmazott kutya.” (27/2009. (XII. 3.) SZMM rendelet, 2. § (1) f).

A terápiás kutyák alkalmazása sokrétű. Elsősorban az emberre gyakorolt pozitív hatására építve válnak segítővé a különböző helyzetekben, nehéz feladatokban. A terápiás kutyás vizsga két részből áll. Egy temperamentum vizsgából és egy terápiás szituáció végrehajtásából. Az első részben amellet, hogy a kutyának teljesen agressziómentesnek kell lennie, arról tesz tanúbizonyságot a páros, hogy mennyire tudnak együttműködni. A gazdaképes kontroll alatt tartani a kutyát, tudja-e mikor kell közbeavatkozni a kutya viselkedésébe és le tudja-e azt megfelelőképpen reagálni. A pontokkal értékelt vizsga kimenetele határozza meg, hogy a páros részt vehet-e a második fordulón. Ez tulajdonképpen a terápiás gyakorlatban való részvételt jelenti, melynek feladattípusonként szintén külön értékelési szempontjai vannak. A vizsga akkor tekinthető sikeresnek, ha az összesített értékelés során egy feladatban sem mutatott a páros kizárásra okot adó viselkedést. A terápiás tanúsítvány kiállítása és érvényessége, valamint a kutya-gazda munkájának segítése, ellenőrzése és kontrollálása a kiképző szervezet feladata. (27/2009. (XII. 3.) SZMM rendelet)

A kutyás terápia módszere, alkalmazásának szinterei

Az állatasszisztált tevékenység háromféle szinten valósulhat meg. Ha az állat bevonásával az örömet szeretnénk szerezni, a kliens életminőségét, hangulatát javítani, vagy közösségi kapcsolatait javítani állatasszisztált aktivitásról beszélünk. Ezek általában egyszeri rendezvények a különböző intézményekbe tett látogatások, melyek célja az állat-ember kapcsolat megismertetése vagy állatvédelmi vagy jóléti program, bemutató. Az állatasszisztált pedagógia során a tanórai munkában, foglalkozáson vesz részt a terápiás állat, szerepe az, hogy segítse a tananyag elsajátítását. Az állatasszisztált terápia a fejlesztési terv alapján végzett, olyan fejlesztő tevékenység, melynek célja a kliens képességeinek komplex fejlesztése. (Illés 2006)

A kutyás terápia módszerével a kliens képességeit fejlesztjük életkorát és érdeklődését szem előtt tartva az állat bevonásával játékos formában. A foglalkozások többféle formában szervezhetők, melyek során a kutya szerepe változó lehet, akár egy alkalmon belül is. Aktívan és passzívan vehet részt a feladatokban. Optimális, ha ezek aránya egyenlő. Azzal biztosítjuk, illetve előzhetjük meg az utasításokat végrehajtó kutya kifáradását, vagyis a kutya pihenését, ha kerüljük azt, hogy a kliensek folyamatos kontaktusban legyenek vele. (Illés 2006)

A foglalkozás szervezője és az pedagógiai folyamat irányítója a pedagógus vagy gyógypedagógus. Munkáját segíti a kutya, a felvezetője, lehetnek egyéb segítők. A célcsoport tagjai gyermektől az idősekig bárki lehet, létszáma és összetétele igény szerint változó. (Illés 2006)

Az állatasszisztált terápia lehetőségei

Az imént említett hatásokon kívül a terápiás állat bevonása az óvodai foglalkozásba vagy a tantermi órába a tanulási folyamatokra is kedvező hatással van. A gyerekeket a követelmény nélküli kapcsolat motiválja, jó hangulatot teremt. Az agresszió csökken, az együttműködés javul. Több vizsgálat igazolja az állatterápiák kedvezőbb, eredményesebb hatását egyéb terápiákkal szemben. A sok vesztibuláris ingerlés hat az idegrendszerre, így fejlesztik a kognitív képességeket. A motoros koordináció fejlődése által a nagy és finommozgások, szem-kéz koordináció, a beszédszervek irányítása pontosabbá válik, vagyis a beszédprodukciónak javul. (Babos 2013)

Kompetenciaérzése nő. Az énefejlődésben is van szerepe, nagyobb önkontroll, felelősségérzet alakul ki a gyerekekben az által, hogy esetenként, egy nála nagyobb, erősebb élőlényt, állatot képes irányítani. Ehhez sok szociális szabályt sajátítanak el az állattal interakcióba lépve, melyeket a társakkal való kölcsönhatás által nem tudnának. A kutya is rendelkezik az emberhez hasonlóan társas kulcsingerekkel, így serkenti a gyermek együttműködő képességeit. Az állat reakcióit figyelve, tudja viselkedését korrigálni, a javítás lehetősége pozitív hatással bír. A kapcsolat kialakításhoz tapasztalatot szerez, mely az emberekkel való kontaktushoz alap lehet. (Babos 2013)

Úgy gondolom, az állat bevonása a foglalkozásokban rengeteg többletet ad a gyakorlatok fejlesztő hatására építve.

Reflexió

Az állatasszisztált tevékenység munkámba való beépítéséhez elengedhetetlen, annak kezdetének, történetének, fejlődésének és hatásának kutatásának megismerése. A fejlesztő foglalkozásokon az oldott hangulat, nyugodt légkör a motiváltság megteremtéséhez nagy mértékben járulna hozzá állat jelenléte. Ennek fizikai, érzelmi és szociális hatását kiaknázva a kliensek képességeinek fejlesztését elősegítő feladatokkal történnének a foglalkozások. Az

óvodás korosztály állat- ember kapcsolatának megtapasztalása révén lehet a felelős állattartásra, az élőlények védelmére való nevelést megalapozni.

2.1.2 Intézménybemutató

A Somogy Megyei Pedagógiai Szakszolgálat intézményének bemutatása az intézményhonnlapja alapján történik. (Forrás: <https://www.pedagogiai-szakszolgalat.hu/>)

A Somogy Megyei Pedagógiai Szakszolgálathoz 8 tagintézmény és 5 tagintézményi telephely tartozik. Munkahelyem, a Somogy Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Marcali Tagintézménye Marcaliban, a Petőfi Sándor utca 14. szám alatt található, a köznevelés rendszerében pedagógiai szakszolgálatként foglal helyet. Feladata a 2011. évi CXCV törvény a nemzeti köznevelésről 18.§ bekezdése szerint a szülő és a pedagógus nevelőmunkájának, valamint a nevelési-oktatási intézmény feladatai ellátásának segítése a Marcali járás területén. Tevékenységét tekintve szolgáltató, szervezeti célját szerint pedig közszolgálati szervezet.

A Házi rend tartalmazza azon rendelkezéseket, melyek a székhely-, és a tagintézményekre, illetve a telephelyekre egységesen vonatkozik. Ez a dokumentum tartalmazza a működésre vonatkozó törvényi hivatkozásokat, a szülők és az ellátandó gyerekek jogait, kötelezéseit, a jutalmazás módját, az intézmény munkarendjét, a benntartózkodás és hiányzás, valamint az intézményhez tartozó helyiségek rendjét, óvó- és védekező rendelkezéseket. Az Intézmény élén a főigazgató áll, az egyes tagintézményeket helyi vezetők és helyettesek irányítják.

A bemeneti tényezők

A bemeneti tényezőket tekintve, az intézmény Marcali város központjában, a forgalmas utcáról nyíló zsákutcában található. Ez ezért szerencsés, mert a környék csendes, ugyanakkor egyéni és tömegközlekedéssel is könnyen megközelíthető. Ennek különösen azért van jelentősége, mert a térségben magas a munkanélküliség, a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű családok aránya, sokan csak autóbusszal tudnak Marcaliba utazni. Az ide érkező gyermekeket és szüleiket nyugodt, barátságos környezet fogadja. A parkosított udvarban játszótér található. A bejárat akadálymentesített, a földszinti váróhelyiségben játszósarok van kialakítva, ezzel is segítve az ide érkező gyermekek szorongásainak oldását.

A földszinten emellett az információs pult, igazgatói iroda, adminisztrációs iroda, két tornaszoba, négy kisebb terápiás helyiség található, a tetőtérben további három foglalkoztató

szoba, egy team-helyiség, valamint a szakkönyvtárt tartalmazó galéria kapott helyet. Eszközfelszereltségünk jónak mondható, munkánkat 3 személygépkocsi, telefonvonal, internet, fénymásolók, nyomtató, számítógépek, laptopok segítik.

A rendszerszemléleti megközelítés szerint, a bemeneti tényezőket tekintve az ellátottak életkora tág (0-23 év), számuk évente megközelíti a 3500-at. A legkisebbek leginkább mozgásfejlesztésben, az óvodás- és iskoláskorú BTM N-nel küzdő gyerekek pedagógiai, pszichológiai terápiában részesülnek. A nevelőtestületet jelenleg 31 fő főállású szakember alkotja (fejlesztő- és gyógypedagógusok, pszichológusok, logopédusok, gyógytestnevelők, gyógytornászok), többségük több diplomával és/vagy szakvizsgával rendelkezik.

Az intézmény működésének alapját a protokollrendek, folyamatleírások adják. A törvényi kereteket szem előtt tartva valósulhat meg a tevékenységrendszerek egységesítése. Ezzel biztosítva a megfelelő szintű ellátást. Az alapfeladat: 0-23 éves korosztály számára gyógypedagógiai tanácsadás, korai fejlesztés, oktatás és gondozás, szakértői bizottsági tevékenység, nevelési tanácsadás, logopédiai, konduktív pedagógiai, iskolai- és óvodapszichológiai ellátás, gyógytestnevelés, tehetséggondozás.

Szakterületek

A korai fejlesztésbe szakorvos által kiállított diagnosztikai vélemény alapján elkészített szakértői vélemény szerinti terápiás javaslattal kezdődik meg a gyerekek mielőbbi ellátása. A szakembereink együttműködésének köszönhetően, szükség szerint komplex- mozgás, értelmi, kommunikációs és nyelvi képességek- fejlesztés valósul meg. Az összefogást kiterjesztettük az egészségügyi és szociális ágazatra is, a negyedévenkénti ágazatközi team működtetésével. A gyermekek állapotától függően, szenzoros és szenzomotoros (Tervezett Szenzomotoros Tréning TSMT, Hidrorehabilitációs Gimnasztika HRG) terápiával, Dévény Speciális manuális-technika Gimnasztika Módszer DSGM, Pfaffenrot féle szinergikus reflexterápia, neurorehabilitáció, Kinesio-tape kezelés, szurdopedagógusi, szomatopedagógusi, babamasszőri végzettség biztosítjuk rehabilitációs és rehabilitációs tevékenységet, hiányterület a tiflopedagógia. Az ellátás színterei a telephely, az otthoni, bölcsődei környezet, időtartama heti 1-3 alkalom, 1-4 órában.

A gyógytestnevelés ellátásra szakorvosi, iskolaorvosi vélemény alapján, illetve prevenciósszerű jelleggel jogosultak, a 3-18 éves korú gyerekek. Főbb csoportjai: • mozgásszervi-tartási rendellenességek és deformitások, belgyógyászati elváltozások (asthma, obesitas, egyes anyagcsere-betegségek, kardiológiai rendellenességek), • neurológiai elváltozások és zavarok

(spina bifida, ICP, vegetatív dystonia, M. Sacer, mozgáskoordinációs zavarok stb.), • szemészeti elváltozások (nagyfokú myopia, tompalátás, kancsalság stb.).³ Feladata a mozgásműveltség, mozgásbiztonság kialakítása, mozgáskoordináció javítása. Az ellátás megszervezése, személyi feltételeinek biztosítása az intézmény feladata a tankerületi központ által kijelölt nevelési-oktatási intézményekben, a tanév rendjéhez igazodva. 1-3, 4-8 vagy 9-16 fős csoportokban szervezhető meg. A gyerekeknek módszerek tanításával érik el az egészségi állapotuk megőrzését, javulását, az egészséges életmód kialakítást.

A jogszabály szerinti iskolapszichológiai, óvodapszichológiai ellátás feladata a pedagógiai szakszolgálati intézményben a nevelési-oktatási, illetve szakképző intézményekben dolgozó pszichológusok munkájának összefogása és segítése, melyet az iskola- és óvodapszichológus feladatok koordinátora lát el. Célcsoport: a gyermek/serdülő egyéni helyzetben, b. gyermekcsoport, serdülő csoport (nehezen beilleszkedő óvodások támogatása, osztályfelmérések visszajelzése alcsoportokban, pályaválasztási csoport, kortárs segítők csoportja, tanulási és teljesítményproblémákkal küzdők csoportja, önismereti csoportok), óvodai csoport, iskolai osztály (tanulási problémák preventív szűrése óvodai csoportban, felmérések visszajelzése osztályokról, tematikus beszélgetések, pszichológiai ismeretterjesztés), c. óvodai csoport, iskolai osztály (tanulási problémák preventív szűrése óvodai csoportban, felmérések visszajelzése osztályokról, tematikus beszélgetések, pszichológiai ismeretterjesztés), d. szülő/gondviselő: apa és anya egyénileg vagy együtt, de megjelenhet a nagyszülő, nevelőszülő is, amennyiben ő a gyermek gyámja, átmeneti vagy tartós gondviselője, e. szülőcsoport (tematikus előadások, több gyermeket érintő problémahelyzet megoldására összehívott szülői eszmegbeszélő/problémakezelő csoport), f. pedagógus egyéni helyzetben (tanítási és/vagy nevelési probléma kezelését elősegítő konzultációs folyamat, tanácsadás, intervenciós lépések kidolgozása, nyomon követése), g. pedagógus csoport (osztálytermi kommunikációs és problémamegoldó kompetenciák fejlesztése, problémafókuszú és/vagy tanuló fókuszú eszmegbeszélés, problémamegoldás, érzelmi intelligencia-tréning), h. intézményvezető(k), i. az intézmény szervezeti alcsoportjai (alsó- vagy felső tagozatosok, az érettségiző osztályok, a kezdő osztályok, óvodai munkaközösségek), j. a szervezet egésze (minden évfolyamra kiterjedő felmérés iskolai osztályokban/ óvodai csoportokban, értékorientáció, a társas kapcsolatok, az osztályklíma, a tanulási motiváció témakörökben).

Képességvizsgálat; társas kapcsolatok vizsgálata; tanulási szokások, nehézségek, tanulási motiváció vizsgálata; kortárs erőszak feltárását célzó vizsgálat; kiemelkedő képességek vizsgálata; állapotmegismerés; megfigyelés; életmódvizsgálat; tanulási szorongás vizsgálata;

tanulási és teljesítményproblémák vizsgálata; pályaérdeklődés megismerése; tehetségmegismerés; kommunikációs problémák vizsgálata; krízishelyzet azonosítása; beavatkozás; kontroll.

„A pedagógiai szakszolgálati rendszer keretében működő logopédiai alapellátás célcsoportjába azok a 0–23 éves, legfeljebb a köznevelésben nappali rendszerben tanulói jogviszonnyal rendelkező, 16–23 éves kliensek tartoznak, akiknél a logopédiai szűrés, vizsgálat során megállapított logopédiai kórkép szükségessé és jogossá teszi a logopédiai alapellátásban való részvételüket. Az ellátott kliensek igényei szerint kapcsolat létesülhet a gyermek, fiatal szülei, családja, pedagógusai, a vele kapcsolatban álló egészségügyi, gyermekvédelmi szakdolgozókkal is.” (Torda 2015, 15.) Az ellátás keretében a harmadik és ötödik életévüket betöltött gyermekeknél végzik el a beszéd- és nyelvi fejlettségének szűrését. A kisebbek körében a receptív és expresszív, a nagyobbaknál a beszédartikulációra, illetve az írott nyelvi (írás és olvasás) készségekre irányul. Esetenként szükség lehet további, gyógypedagógiai, pszichológiai, orvosi (pl.hallásvizsgálatra)vizsgálatra. A logopédiai ellátás folyamata:1. Észlelés/referálás 2. Szűrés 3. Részletes logopédiai vizsgálat, szűrés 4. Prevenció/fejlesztés/terápia 5. Fejlesztés értékelése.

A nevelési tanácsadás összetett tevékenység, melytől a szakértői tevékenység, a logopédiai ellátás, a korai intervenció-, fejlesztés, tehetséggondozás nem választható el. A fejlesztő- és gyógypedagógus, pszichológus, gyógytornász, kollegáktól, szakemberektől rendszeres együttműködést igényel. Segítséget nyújtunk a gyermek családi-, és óvodai neveléséhez, a tanuló iskolai neveléséhez és oktatásához, ha a gyermek, tanuló egyéni adottsága, fejlettsége, képessége, tehetsége, fejlődésének üteme indokolja. Prevenációs tevékenység keretében a gyermek korai fejlődési időszakában teljes körű családi mentálhigiénés intervenciót biztosítunk, gyermekek körében a tanulási és beilleszkedési nehézségek megelőzése céljából szűrést végzünk.

Járási szakértői bizottságunk vizsgálatát korai fejlesztésre való jogosultság megállapítása/kizárása, felülvizsgálata, beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség megállapítása/kizárása, felülvizsgálata, alapvizsgálat esetén sajátos nevelési igény megállapítása/kizárása céljából kérhetik a szülők, gondviselők, nagykorú tanulók, illetve az intézmények. Az időpontkérést telefonon vagy személyesen, a vizsgálatra való felterjesztést a honlapról letölthető nyomtatványon lehet írásban.

A 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről 18. § (2) i) pontja értelmében a szakszolgálati ellátás körébe bekerült a kiemelten tehetséges tanulókkal/gyermekekkel való

foglalkozás is. Ezzel kapcsolatos feladatainkat a 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről 30. § (1) és (2) bekezdése határozza meg.

A kulcsterület

A kommunikáció, mint a szervezet kulcsterülete az intézményben a szülőkkel, szakemberekkel való együttműködéssel, tájékoztatással valósul meg. Kapcsolattartás céljából fogadóórát minden héten biztosítunk, az érdeklődők csütörtökön 8:00-9:00-ig kereshetnek meg bennünket. A kliensek szülei, az ellátás helyszínén és idejében is kérhetnek tájékoztatást gyermekük fejlesztésével kapcsolatban. Minden tanév tavaszán csatlakozunk a Szakszolgálati hét lebonyolításához a tervezett programjainkat szórólapon népszerűsítjük az érdeklődőknek, szakembereknek, szülőknek, nagyszülőknek. Negyedévente rendszeresen működő Interdiszciplináris team keretében – korai intervenció részeként – ágazatközi szakmai napot tartunk. Meghívásoknak eleget téve szülőértekezleteken, nevelőtestületi értekezleteken, egyéb városi, járási, megyei rendezvényeken előadásokat vállalnak szakembereink az igényelt témában. Programjainkkal a szakembereket és a szülőket célozzuk meg. A korai intervención belül helyi hagyományként Nyílt nap kismamáknak/kisbabáknak kerül megrendezésre, aminek keretében előadásokkal, állapotfelméréssel, tanácsadással, eszközbemutatóval, egészséges éttrend bemutatásával segítjük a hozzánk fordulókat.

A Somogy Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Marcali Tagintézményének jógyakorlatai

Több tanéve működő jó gyakorlatunk a Sikeres Iskolakezdés Program, mely az óvoda és iskola átmenetet hivatott megkönnyíteni kiscsoportos keretek között gyermek nagycsoportos óvodások részére. Ennek része a szülősegítés is. Pályázati forrás esetén Iskolaelőkészítő tábort szervezünk.

A nevelési tanácsadás szakterületen az eszközfelszereltségünk jónak mondható. Fejlesztő játékok, informatikai eszközök, feladatgyűjtemények és szakirodalom segíti a munkát. Azonban az ellátandó gyereklétszám emelkedése, miatt lehetőségeinkhez képes folyamatosan bővítjük a fejlesztés eszközeit.

Rendelkezésre álló forrás esetén tanulói- (általános- és középiskolás korosztály) szülő-, pedagógustréninget (óvónők, tanítók, tanárok) szervezünk, szakmai műhelymunkát tartunk. Mesterpedagógusok vállalásaikkal teszik színesebbé és hatékonyabbá a szakmai minőséget.

A nevelési tanácsadás és gyógytestnevelés szakfeladatot az intézményben, külső helyszíneken megbízási szerződéssel, külsős szakemberek is segítik a gyermekek és tanulók feladatellátását. Ezen a szakterületen gyógypedagógusok, fejlesztőpedagógusok, pszichológusok, viselkedéselemzők, gyógytornászok dolgoznak státuszon és megbízási szerződéssel.

Az évenként kétszeri munkaközösségi foglalkozás lehetőséget teremt az azonos szakterületen, de más tagintézményben dolgozó kollégák megismerésére és a tapasztalatcserejére is.

A belső együttműködést heti team erősíti. Ekkor lehetőség adódik konzultálásra a szakterületen dolgozóknak. Szoros a kapcsolódási pont a diagnosztikus és a fejlesztő munka között. A vizsgálati időpontok beosztásakor, a kliensről, az őt ellátó szakemberek lehetősége van összegezni fejlesztések tapasztalatait.

Reflexió

Úgy gondolom, a nevelőtestületünk pozitív szemléletű, vidám, szakmailag jól felkészült, lelkiismeretes team. Az egyes feladatkörök területei élesen nem választhatók el egymástól, így az együttműködés, egymás segítése szükséges a kliensek eredményes magától ellátása céljából. A csecsemőtől a nappali rendszerű oktatásban részt vevő fiatal felnőttségig biztosítjuk a megfelelő szintű gondozást. Ez a tág életkor sokrétű, folyamatosan bővülő tevékenységeket igényel. Kollégáim innovatívak. Az állatasszisztált fejlesztése szemléletének megismerésére, új ismeretek befogadására és módszerek alkalmazására nyitottak. Több tanfolyam keretein belül már szereztek róla ismereteket. A terápiás állat megjelenésének az intézményben pozitív fogadtatása lenne. Terveim szerint az óvoda iskola átmenet nehézségének áthidalására, a Kudarcmentes Iskolakezdés programba csatlakozva.

2.1.3 Intézményem egy programjának bemutatása

Az iskolaérettség elérésének támogatása

Intézményünk egyik ellátási területe az óvodás életkorú gyerekek vizsgálata és terápiás gondozása, mely óráim többségében én is ezt végzem. Ezért tekintem ezt fontos feladatnak.

Az 5 évesek tavaszi diszlexia prevenciós szűrésének elvégzése után azoknak az óvodásoknak, akik ezen a határérték alatti pontot érték el, az óvodapedagógussal egyeztetve komplex

vizsgálatot kezdeményezünk. Ez általában ősszel történik meg, még a fejlesztési év megkezdése előtt. A vizsgálaton BTMN státuszt kapott gyermekek a nagycsoportos nevelési év alatt jómagam és a gyógypedagógus kollégák fejlesztő foglalkozásain vesznek részt. A vizsgáló szakemberek döntése alapján akár óvodai nevelésük még egy évvel meghosszabbítható. A szakvéleményben leírtak alapján készül el fejlesztési tervük is az óvodai nevelés idejére. A fejlesztendő területeket szem előtt tartva a cél a gyermekek iskolaértettségének elérése.

A nagycsoport megkezdésekor az óvodákban tájékoztató szülői értekezletet tartanak az óvónők, ahova intézményünk gyógypedagógusait, pszichológusait felkérjük, hogy az iskolába lépő gyermekek szüleit tájékoztassák az iskolába lépés feltételeiről. Sok szülőben felmerül a kérdés, ennek ellenére, hogy gyermeke nem tartozik a kiszűrt és fejlesztésre szorulóknak közé, megfelel-e ezeknek a kritériumoknak. Illetve, hogy a játékos óvodai évek után az iskola szigorúbb, kötöttebb rendjéhez, szabályaihoz tud-e alkalmazkodni. Vannak olyan gyermekek is, akiknek az szüleik szerint, az átmenetre szüksége lenne. Mert bár a szűrővizsgálat nem tette szükségessé további vizsgálatukat, mégis felmerül a gyanú, hogy a későbbiekben a felkészületlenség tanulási problémák okai legyenek.

A tanköteles kor, törvényi háttér

A beiskolázási törvény szerint abban az évben, amelyben a gyermek augusztus hónap utolsó napjáig a 6.életévét betölti, kötelező számára az iskolakezdés. A szülő élhet a halasztás kérésének lehetőségével a tankötelezettség megkezdési évének január 18-áig. A gondviselő vagy a gyám orvosi vagy a gyermek fejlettségét igazoló papírokat (mint például korábbi szakértői vélemény) csatolva kérvény adhat be az Oktatási Hivatal felé. A felmentés engedélyezéséhez eljárás indul. Amennyiben a szülő nem rendelkezik olyan dokumentumokkal, melyekkel kérelmét alá tudja támasztani, az engedélyező szerv szakértői bizottságot rendel ki ennek eldöntésére. Az eljárás menetét a törvényben leírtak szerint kell lefolytatni. Kimenetele lehet az iskolai tanulmányok megkezdésének szorgalmazása vagy annak halasztására való engedély. (Oktatási Hivatal 2023)

A Sikeres Iskolakezdés program

A továbbiakban azt a programot elemzem – az írásos dokumentuma alapján –, amely a Marcali Tagintézményben 2015-ben jött létre, akkor Kudarcmentes Iskolakezdés címen, azon gyerekeknek szeretné az óvoda-iskola közötti átmenetet kívánja zökkenőmentessé tenni, akik

tankötelezettségük teljesítését 6 évesen megkezdik. Szüleik vagy óvodapedagógusaik szerint egy-egy területen azonban szükséges a megsegítésük.

Sokéves gyógypedagógusi munka és korábbi négy év- melyben a gyakorlat kipróbálása zajlott-tapasztalataira alapozva íródott meg kollégáim által ez a dokumentum, mely első részében részletesen végig veszi az iskolaérettség, a beiskolázási törvény és az éretlenség problémakörét. Ezek kibontásával erősíti meg az aktualitását napjainkban. Hiszen az oktatási törvény a hatodik életévüket betöltött gyermekeknek kötelezővé teszi az iskolakezdést. A két nevelő-oktató intézmény különbözősége miatt az átmenet hiányát hidalja át. Megváltozott világunkban a gyerekek nehezebben alkalmazkodnak a merev szabályokhoz, a kötelezettségekhez. Az otthoni és az óvodai környezet rugalmasabb időbeosztása után szokatlan a tanórák kötött rendje. Ezek a foglalkozások egy kis betekintést adnak tanórai jellegű oktatásról.

3 gyógypedagógus vezetésével, csoportonként 4 gyermek tevékenykedik. A 10 foglalkozás során kis közösségé szerveződnek. Mivel a kliensek különböző óvodákból, esetleg településekről érkeznek, új ismeretségekre is szert tehetnek.

Az iskolaérettség fogalma és kritériumai

A program részletesen végig veszi az iskolaérettség feltételeit és azok teljesülésének fontosságát, ez alapján haladok végig a továbbiakban az egyes képességterületeken. Az iskolaérettség a gyermek fizikai és pszichés alkalmasságát jelent arra, hogy a játékos óvodai évek után elkezdje az általános iskolai tanulmányait.

Buda Béla szerint a 6. életévére a gyermek fejlődése egy olyan szintet ér el, mint a pszichés, mind a szociális, mind a kognitív területeken, mely lehetővé teszi, az eredményes, csoportban történő oktatását. Ekkora már a gyerek is érdeklődik az iskola iránt. (József d.n.)

Testi fejlettség

A testmagasság és testsúly a gyermek azon testi adottságait határozzák meg, hogy fizikálisan kész-e a fokozott terhelésre. Ehhez szükséges a jó egészségi állapot is.

A hatéves korra elérendő optimális testmagasságot kb. 120—130 cm-ben testsúlyt 20 - 22 kg-ban határozzák meg. A második alakváltozás a fogváltással hozható összefüggésbe, ami az idegrendszer érettségét is jelenti. Az egyensúlyérzék bizonytalansága miatt tanulási nehézség, figyelmi- és magatartásproblémák alakulhat ki. Ez előtt az intenzív tanulás megterhelő lenne. A finommozgások, a térbeli tájékozódás, vizuális megfigyelőképesség fejlettségére utalhat a cipőfűző megkötésének megtanulása.

Ép érzékszervek

Ahhoz, hogy az olvasás és az írás elsajátítása megfelelő minőségű és ütemű legyen nélkülözhetetlen a jól működő látás és hallás. Rutin szűrővizsgálatok nem minden eltérést fednek fel. Érzékszervi fogyatékoság esetén nehezített a tanulás.

Jó ceruzafogás, könnyed eszközkezelés, pontos finommozgások

Könnyed és lendületes lesz az írás helyes írószer használatával. Ennek a pontos, finom fogásnak a létrejöttéhez a tenyerünkön és az alkarunkon található 38 izom szinkronizált működése szükséges. Ez kihatással van a beszédmozgásra is. Hiszen a beszéd és a kéz érző- és mozgatóközpontja egymás közelében található. Így egymás működésére is hatással vannak. A helytelen ceruzafogás következtében a gyermek a kézfej-, váll- és nyakizmok fáradtságára, fájdalmára panaszkodhat, jelentősen terheli ezeket az izmokat, az ujjbegyeken piros vagy fehér folt látható. A kézfej izmai görcsös állapotba merevedhetnek. A helytelen ceruzafogás kihatással van a testtartásra, nehezíti az írás kivitelezését, közvetve pedig kudarcélményt jelent, mert lelassítja a feladatmegoldást. Magasabb évfolyamon a megnövekedett írásmennyiségnél sok energiát emészt fel.

Az elemi mozgások összerendezettsége

Az elemi mozgások (járásgyakorlatok, szökdelések, fej emelések fekvésben, mellúszás, kúszás, mászás gyakorlatok) kivitelezésének minősége az idegrendszer állapotára utal, a területen tapasztalt problémák a későbbiekben megnehezítik az olvasás, írás elsajátítását.

Keresztcsatornák

Az észlelési területekről különböző ingerek egyesítése jelenti a keresztcsatornák működését. A végtagok, a kéz, a láb, a fejbiccentő és a mimikai izmok egymástól független mozgatása a keresztcsatornák megfelelő működése által lehetséges. Ha ezeknek az izmoknak a szétválása nem történt meg, akkor írás kivitelezésekor a gyermek egész teste aktív. Az akaratlan mozgásoktól a gyerek nagyon kimerül. Az írás fárasztó tevékenységgé válik számára.

Testséma

Gyermeknek a környezetében való megfelelő tájékozódáshoz saját testét kell, hogy ismerje. Magához képes tudja bemérni a körülötte lévő dolgokat. Ehhez alapvető, hogy tudja testrészei és ujjai nevét, helyét. Ez magabiztosságot is ad.

Kézdominancia

Kézdominancia kialakulása az iskola megkezdése előtt azért fontos, mert a nem preferált kézzel történő írástanulás a későbbiekben tanulási vezethet. Láb- és szemdominancia akkor jó, ha a kézzel azonos oldalra esik. Ha a láb ellenoldali, akkor számolási gyengeséget okoz. Ha pedig a kéz lateritása ellentétes, az olvasási problémákhoz vezethet.

Térérzékelés

A térérzékeléssel tudjuk a környezetünkben lévő dolgok távolságát, helyzetét megfelelően érzékelni. Ha ez bizonytalan a gyermek nyugtalanságát okozhatja, ami kihat a személyiségére. Az eredményes írás és olvasástanulás előfeltétele a bal, jobb, a fent, lent elkülönítése, a téri irányok sík- és térbeli felismerése és névutók jelentésének ismerete.

Reprodukáló képesség térben és síkban

Az olvasás és az írás elsajátítása utánzáson, másoláson alapul. Az előbbi egy jelrendszer dekódolása, azt utóbbi egy szabály szerint alkotott mozgássor kivitelezése térben és időben. A gyermeknek a tanítótól kapott utasítást, illetve mintát saját helyzetére kell átfordítani és leutánozni.

Szem - kéz koordináció

6 éves kor körül kialakul a perifériás látás képességünk, mely szükséges ahhoz, hogy írás közben a kivitelezett jelrendszert, vagyis a leírt szöveget nézze a gyermek, nem pedig a keze mozgását kövesse. Az ember idegrendszerének rugalmassága segíti elő ezt. Ennek éretlensége és a kézközépcsontok csontosodásának hiánya nehezítetté teszi a szűk vonalrendszerben, négyzethálóban való tetszetős írást.

Az iránykövetés képessége

A balról jobbra történő haladási irány elsajátítása az olvasás, írás alapja. Az íráshoz szükséges gyors irányváltoztatási képesség csak később, 10-12 éves kor körül érik be.

Biztos alak - háttér megkülönböztetés

Az alak, forma kiemelése a háttérből. A tekintet adott dologra való fókuszálása, a háttér, vagy akár egy kép figyelmen kívül hagyása. Illetve a hallott információkból a lényeges kiszűrése.

Alak-, forma-, szín- és nagyságállandóság

A betű, mint jelrendszer megtanulásához szükséges. Egy hanghoz négyféle betűalakot kell kötnie. Ennek a képességnek a gyengesége betűfelismerési nehézséget okozhat.

Gestalt látás

Betűsor egészként, vagyis szóként való értékelése. Ez a képesség az olvasástanuláshoz szükséges. Hiányában az összeolvasás nehezített.

Azonosság felismerése

Ezen képesség segít, hogy a betű különböző alakjait eltérő szövegkörnyezetben is felismerje és azonosítsa a gyermek.

Különbözőség felismerése

A vizuális és auditív diszkrepancia megkülönböztetésének képessége. A betűk alakjai között esetenként csak kis különbségek vannak. Ezek észlelésének hiány esetén betűtévesztés fordul

elő. A hangok elkülönítő képessége elsősorban az írás, helyesírást alapozzák meg. Az időtartam, a zöngesség megkülönböztetésének képessége. Alapja a jó helyesírásnak.

Analizáló—szintetizáló képesség

E képesség teszi lehetővé, hogy össze tudja-e rakni a hangokból a szót, illetve szét tudja-e bontani. Gyengesége olvasás- és írásnehézséget eredményez, előfordulhatnak betűkihagyások, nehézségek az írás reprodukálása során.

Átfordítási képesség

Ez által, egy érzékelési területen szerzett információt sikeresen átfordításra kerül egy másik érzékelési síkra. Ilyen például, ha a látott, a hallott, a tapintott dolgokról beszélünk, vagy fordítva, a hallás útján szerzett információt leírjuk. Így, ha e képesség fejletlen, a halló tollbamondás utáni írás, az ábrázolási képtelenség, szóbeli kifejezés nehézségeként mutatkozik meg.

Általános tájékozottság

Ahhoz, hogy a gyermek az új ismereteket el tudja helyezni a fogalmi rendszerébe, széleskörű ismeretekkel kell rendelkeznie saját magáról és az őt körülvevő világról. A bevézéshez és felidézéshez nélkülözhetetlen. Ismernie kell a személyi adatait, lakhelyét, az évszakok, napszakok, napok váltakozását. Az általános tájékozottság hiányosságai szorongást vonhatnak maguk után.

Beszédképesség

Az anyanyelv tökéletes ismerete és a megfelelően fejlett beszéd szükséges ahhoz, a hatéves gyermek gondolatait és érzéseit önállóan, pár mondatban meg tudja fogalmazni. Ez alapozza meg az írott beszéd megtanulását. Ha fejletlen az idegi apparátus, mely az írott beszéd megtanulásáért felelős, nehezített lesz az olvasás, írás megtanulása. A tartalmi oldal hiányossága az értő olvasásra kialakulását gátolja.

Gondolkodás

A fogalmi gondolkodás alapja az olvasás-, írástanulásnak. Az elemi gondolkodási műveleteket ép értelmű gyermek spontán elvégzi. Ha ez nem lehetséges vagy a gondolatmenetből hiányzik a logika értelmi fogyatékosra is utalhat.

Problémamegoldó gondolkodás

A problémamegoldó gondolkodás képessége, összefügg a megfelelő önálló cselekvéssel, tanórai munkával. Fejletlensége esetén a közösségbe való beilleszkedés, az írás és olvasástanulás nehezítetté válik.

Emlékezet

Az emlékezet hatféle összetevője szükséges az ismeretek elsajátításához, előhívásához és felhasználásához. Bármelyik emlékezet gyenge működése nehezíti a tanultak rendszerbe ágyazását, majd ennek felhasználását.

Számolási képesség

Számfogalom ismerete, számsor ismerete.

Figyelem

Az iskolai tanuláshoz elengedhetetlen a jól rögzíthető, tartós figyelem. A figyelemkoncentrációs zavar miatt a gyermek ismeretei rendszertelenek, esetlegesek. Ezért ennek következtében magatartási és beilleszkedési problémák is jelentkezhetnek.

Emberrajz

Az intelligencia fejlődésével összefüggést mutat az emberrajz 10 - 12 éves korig. A családrajz sok mindent elmond a gyermek érzésvilágáról, a család szerkezetéről, a családban elfoglalt helyéről.

Szocializáció

A megfelelő mértékű szocializáció, énkép, önismeret és önérvényesítés teszi lehetővé, hogy a gyermek be tudjon illeszkedni az iskola rendjébe, társival együtt tudjon működni. A normákhoz, szabályokhoz, szokásokhoz való viszony, a társakhoz való kapcsolódás képessége, együttműködési és alkalmazkodó képesség és a szervezőképesség szükséges.

Feladattudat

A kialakult feladattudat nélkülözhetetlen az iskolai munkában. Emellett a kudarcűrő képesség is nélkülözhetetlen, a hibázás elfogadása, kitartás nehézségek esetén is.

Felnőttekhez való viszony

A pedagógusok elfogadása, szükség szerint a segítségük kérése és a nevelő, oktató intézményben velük kapcsolatba kerülő felnőttekkel való megfelelő kapcsolat kialakítása a közösségbe való beilleszkedés alapja. A szabályok betartása, a felnőtt irányításának elfogadás, a szófogadás alapvető fontosságú. Ugyanakkor az idegenekkel szemben viszont tartózkodó magatartás kell, hogy kialakuljon.

Pszichés alkalmasság

6 éves kor körül új fejlődési szakasz veszi kezdetét. Érdeklődik az iskola iránt,-annyira hogy játékaiban is megjelenik. Várja az iskolakezdet. Képes kitartóan egy dologgal foglalkozni. Törekszik a rábízott feladatokat jól elvégezni.

Feladattudat, feladattartás; Kötelességérzet.

Az iskolára való alkalmasság egyik ismérve az érzelmi kiegyensúlyozottság, akaratilag érettség. A kialakult kötelességtudat által a gyermek a kapott feladatokat elvégzi, akkor is, ha nehézséget jelent számára, vagy elsőre nem sikerül neki.

Nehezíti ugyan a tanulást, de iskolaérett a gyermek, ha egy-két képessége gyengébb szintű. Az iskolaérettség akkor vonható kétségbe, ha több területen van elmaradás.

Az iskolakezdés kitolása azonban akkor jó megoldás, ha ez idő alatt a gyermek intenzív fejlesztésben részesül, melyben a hangsúly egyénre szabottan az eredményes tanuláshoz szükséges alapkészségek fejlesztésén, a hátrányok csökkentésén van.

A program hangsúlyozza az egyes képességek fontosságát az iskolai tanulás során. Ezek és az érzelmi, akaratilag, szociális kompetenciák fejlesztése a foglalkozásokon komplex módon valósul meg. Minden alkalommal közös tevékenységgel történik a kezdés, a ráhangolódás, és a nagymozgások fejlesztése. Majd mikrocsoportokban folytatódik a foglalkozás. Az órák részletes tematikáját is tartalmazza a program. Másik pozitívuma, hogy a szülők kapnak tanácsokat szakembereinktől is az otthoni fejlesztéshez a három szülőkonzultáció alkalmával. A szülőmegsegítő foglalkozások menete is a program része. A fejlesztő játékgyűjtemény területekre lebontva pedagógusok számára mankónak készült.

Ez a komplex dokumentum az iskolaérettség elérését a gyermek, a szülő, a pedagógus oldaláról is segíti. Ennek megvalósulásához, a terápiás állat bevonása többletet adna.

Reflexió

A program kidolgozása az ismeretek és az évek alatt gyűlt tapasztalatok által átgondolt és alapos. Szakmai ismeretekkel alátámasztott, melyek gyakorlati alkalmazására is példát kapunk benne a foglalkozásvázlatok által. Szükségességét az évről évre növekvő érdeklődők létszáma igazolja. A visszajelzések a szülők és az óvónők részéről pozitívok. A gyerekek szívesen járnak a foglalkozásra.

A terápiás állat bevonásával történhetne a programban kiemelt emocionális és szociális területek fejlesztése.

2.1.4 Tevékenységtervezetek

Tevékenységtervezet 1.

Foglalkozás fejlesztési és nevelési célja: Állattal való megfelelő bánásmód kialakítása, állatvédelem, szabálytudat erősítése, Kommunikáció: verbális ,nonverbális kommunikáció, Szókincsfejlesztés, Mimikai izmok erősítése, Nagymozgás fejlesztés, Emlékezet f., Beszéd és a mozgás integrációjának fejlesztése, Figyelem fejlesztése, Finommotorika fejl., Számfogalom kialakítása, Érzelmi intelligencia fejlesztése, Hallási figyelem fejlesztése, Szerialitás fejlesztése, Konszenzusra törekvés, kompromisszum készség, együttműködésre törekvés, Téri orientáció fejl., Analízis-szintézis fejl.

Hosszú távú célok: meglévő hátrányok leküzdése, általános ismeretek bővítése, komplex személyiségfejlesztés.

Felhasznált eszközök: jutalomfalat, padlóra szigetelőszalaggal ragasztott mintázat, Esernyőpöttyök, Kesztyű báb, Képek a mese jeleneteiről, Érzelmeket kifejező arcok, Fejpántok, „Gomba”, Esőfelhő, Nap, Kirakók(mesében szereplő állatok nyomtatott képei laminálva, darabolva)

Felhasznált irodalom: V.Szutyeev (2017): Vidám mesék, Budapest: Móra Könyvkiadó

Időkeret	A foglalkozás menete	A képességfejlesztés iránya	Nevelési oktatási stratégia			Kutya szerepe
			Módszer	Munkaforma	Eszköz	
5	Szervezés: Köszönés, bemutatkozás egymásnak, jobb kezüket nyújtják, bemutatkozó kéz Köszönés egymásnak köszönés a kutyának, kutyától (pacsi vagy ugatás kérése jutalomfalatért)	Kommunikáció	Beszélgetés	Frontális	jutalomfalat	Kutya aktív: köszön
2	Beszélgetés a foglalkozáson való viselkedési szabályokról, a kutyával való bánásmódról.	Szabálytudat erősítése	Beszélgetés	Frontális		Kutya passzív: szőnyegen fekszik

1	Célkitűzés Gyerekek tájékoztatása a foglalkozás tervezett tevékenységeiről.	Időbeli tájékozódás	Tanári közlés	Frontális		Kutya passzív: szőnyegen fekszik
3	Járásgyakorlat A padlóra ragasztott vonalak (egyenes, hullám, cikk-cakk)	Nagymozgás fejlesztés	Játék	Frontális, egyéni	Padlóra szigetelőszalaggal ragasztott mintázat jutalomfalat	Kutya aktív: gyerekek vezetik pórázon
3	Ráhangelés- Mondókatanulás Gomba, gomba, gomba, (öklök ütögetése) nincsen semmi gondja, (kezek forgatása) ha az eső esik rája, (ujjak mozgatása) nagyra nő a karimája. (karkörzés a fej felett) Az esőt csak neveti, (szájra mutogatás) van kalapja, teheti. (fej ütögetése)	Emlékezet f. Beszéd és a mozgás integrációjának fejlesztése Figyelem fejlesztése	Utánzás	Frontális		Kutya passzív: szőnyegen fekszik
2	Mennyiségfogalom erősítése Eszernyőből gomba „készítése” pöttyök-tépőzárral - felragasztásával Mechanikus számolás	Finommotorika fejl. Mennyiségfogalom kialakítása Korongkép	Manipulálás	Frontális	Eszernyő-pöttyök jutalomfalat	Kutya aktív: körbejár hámjában hozza a pöttyöket,
6	Gomba mese meghallgatása Mese bemutatása ujjbábbal, kutyus a hangya Megfigyelési szempont: Kesztyű ujjaira a szereplő felragasztása mese közben	Érzelmi intelligencia fejlesztése Hallási figyelem fejlesztése Finommotorika fejlesztése	Tanári közlés	Frontális	Kesztyű báb Eszernyő-gomba jutalomfalat	Növekedés érzékeltetése eszernyő kinyitásával Kutya aktív: hangya szerepét „játssza” el, gomba alatt fekszik
4	Mese feldolgozása -szereplők -helyszín -érzelme	Szerialitás fejlesztése Emlékezet Nonverbális kommunikáció	Szöbeli feladatmegoldás	Frontális	Képek a mese jeleneteiről Érzelmeket kifejező arcok	Kutya passzív: fekszik

		Mimikai izmok erősítése				
10	Mese eljátszása -szerepek kiosztása a gyerekek között: hangya, lepke, veréb, nyuszi, egér, róka, béka -gyerekek választanak szerepet a kutyának, valaki a „szinkron hangja lesz”	Kommunikáció: verbális, nonverbális fejl. Emlékezet fejl. Szerialitás fejl. Érzelmi intelligencia fejl. Konszenzusra törekvés	Szerepjáték	Frontális	Fejpántok jutalomfalat	Kutya aktív: szereplőként részt vesz a mesében
3	Téri irányok fogalmának kialakítása: Képek mutatják, hogy „hova kell állni”: gomba elé, gomba alá... -alá, alatta fölé, fölötte	Téri orientáció fejl. Szókincsfejlesztés	Tapasztalás Ellenőrzés Értékelés	Frontális	„Gomba” Esőfelhő Nap	Kutya passzív: fekszik
3	Felezett, harmadolt képek összerakása gomba, hangya, lepke, veréb, nyuszi, egér, róka, béka	Analízis-szintézis fejl.	Manipulálás Ellenőrzés Értékelés	Egyéni	Kirakók jutalomfalat	A felezett kép kirakása sikeres, harmadolt következik. Kutya aktív: gyerekeknek hozza a képeket a hámjába
3	Összefoglalás, értékelés Az órán történtek pár mondatos összefoglalása A gyerekek és a kutya munkájának értékelése Gyerekek elmondják mi tetszett nekik a legjobban, miben volt a kutya a legügyesebb Elköszönés: kutyától trükköt kérhetnek	Emlékezet Kommunikáció	Beszélgetés	Frontális	jutalomfalat	kutya aktív

Reflexió

A Sikeres Iskolakezdés Program keretén belül valósulhatna meg ez a foglalkozás, melyen megismerkedik egymással a 12 gyermekből álló csoport. A szabályok és az állattal való

bánásmód megbeszélése elsődleges feladat. A gyermekek legfőbb vágya, hogy megérinthessek a kutyát, kapcsolatba kerüljenek vele. A közös kezdeti rész során erre mindenkinek lehetősége van. A köszönése pacsival, a pórázon vezetése, a mesébe a szereplőként való bevonása, az eszköz gyerekekhez „szállítása” ezt a célt szolgálja. De azt is meg kell tanulniuk, hogy a segítő állatnak pihenésre is szüksége van, ezt tiszteletbe kell tartaniuk. Ez a legnehezebb a gyerekek számára.

A fő rész már 4 fős mikrocsoportban valósulna meg. A mesével a beszéd tartalmi oldalát és az érzelmek árnyalt kifejezését, valamint a szerialitást kívánám fejleszteni. A meséhez tartozó eszközzel, az esernyővel egyrészt a mennyiségfogalmat, a pótlást, mint matematikai művelet alakítanám ki, másrészt a téri tájékozódást fejleszteném.

Az foglalkozás lezárása, a visszacsatolás egymás és a segítő állat értékelése.

Tevékenységtervezet 2.

Óvodai csoport: nagycsoport, 4 fő (a foglalkozás kezdetén és a mozgásos játék során 12)

A tevékenység témája: Jobb fogalmának kialakítása

Foglalkozás képességfejlesztési és nevelési célja: testséma, test jobb oldalának elkülönítése, szóbeli kifejező készség fejlesztése, szókincs bővítése, verbális memória, vizuális, auditív figyelem fejlesztése, mennyiségfogalom, globális mennyiségfelismerés, önbizalom erősítése, interperszonális kapcsolatok alakítása, együttműködésre való alkalmassá tétel, általános ismeretek bővítése, téri, időbeli tájékozódás alakítása, finommotorika, egyensúlyérzék, az állattal való kapcsolat erősítése

Hosszú távú célok: meglévő hátrányok leküzdése, általános ismeretek bővítése, komplex személyiségfejlesztés.

Felhasznált eszközök: jutalomfalat, póráz, karkötő, jelzőszalagok, 10 db hullahopp karika, mintás kesztyűk, 4 db A4-es méretű lap, nagy méretű képek, ugyanezek kicsiben, tálcák érzelmkifejező kártyák, az óra eseményeit ábrázoló képkártyák

Felhasznált irodalom:

1. <http://www.otthonifejleszt.es.hu/mozgasfejleszt.es/10-egyensulyfejleszt.to-jatek>
2. Gyenei Melinda-Szautner Jánosné Szigeti Gizella (2008): Képességfejlesztő program a kisiskoláskori tanulási zavarok korrekciójához I. Budapest: Marketing Műhely Kft.

3. Szauner Jánosné (2006): Nebuló I. (bal-jobb differenciáló képeket használtam fel, felnagyítva). Budapest: Marketing Műhely Kft.

Időkeret	A foglalkozás menete	A képességfejlesztés iránya	Nevelési oktatási stratégia			Kutya szerepe
			Módszer	Munkaforma	Eszköz	
5	<p>Köszönés:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Napszaknak megfelelő köszönés. - Kutya köszöntése, gyerekek pacsit kérnek tőle, jobb mancsát emeli, gyerekek jobb kezüket(bemutató kéz) nyújtják. Bemutatkoznak a kutyának. - Beszélgető kör Milyen nap van ma? Milyen hónap? Milyen évszak? Mi történt veled az elmúlt héten? 	<p>Kommunikáció fejlesztése Időbeli tájékozódás fejlesztése</p>	Beszélgetés	Frontális	jutalomfalat karkötők- bemutatózó(jobb) kezét jelölik	<p>kutya jobb mellső lábára szalagot kötök, kutya aktív</p> <p>kutya passzív, beszélgetés alatt a körben fekszik</p>
1	<p>Céltitűzés</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mai foglalkozáson először mozgunk, majd megtanuljuk a bemutatózó kéz nevét. 	<p>Kommunikáció fejlesztése Időbeli tájékozódás fejlesztése</p>	Tanári közlés	Frontális		kutya passzív
8	<p>Nagymozgások végzése:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>Szigetről szigetre</u> Egy lábon(jobb) ugrálnak egyik karikából a másikba – minden szigetet meg kell látogatni, egy szigeten egyszerre csak egy gyerek lehet, a szigeten pihenhet egy picit, lábat cserélhet. (Ki a legügyesebb gólya?) Nyitott, majd csukott szemmel (éjszaka alszik a gólya) minél tovább próbálnak fél lábon állni. Kutya a biceg trükköt mutatva lép egyik szigetről a másikba. 	<p>Mozgásfejlesztés Egyensúlyérzék Testséma: jobb láb</p>	<p>Motiváció Mozgásutánpótlás Új ismeret előkészítése</p>	Frontális	jutalomfalat 10 db hullahopp karika	kutya aktív
25	<p>Az óra anyaga/Jobb fogalmának kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>Bemutatózó kéz elnevezése</u> 	<p>Testséma Vizuális észlelés Testséma</p>	Új ismeret tanítása	Frontális	jutalomfalat kesztyűk (ötujjas, kézháton mintával, hogy	kutya aktív

	<p>Gyerekek körben ülnek a szőnyegen. A bemutatkozó kezünket nyújtjuk újra egymásnak. „Szervusz jobb kéz”. Kutyát körbe vezetem. Mindenki egyszerre csak egy kesztyűt vehet ki az oldalzsebből. El kell dönteni, jobb kézre való-e. Fel is lehet próbálni.</p> <p>- <u>Ujjak száma, neve</u> Ujjsoroló mondóka (Hüvelyujjam almafa) megtanulása hallás útján, mozgást követve. Miközben mondjuk, a jobb kéz ujjait nyitjuk(tükörképet mutatok- gyerekek szemben helyezkednek el) Megszámoljuk az ujjakat (5)a jobb kezünkön a hüvelyujjtól haladva. Sorba nyitjuk az ujjakat, kapcsoljuk hozzá a számnevet.</p> <p>- <u>Kutyaujjak száma</u> Megnézzük a kutya mancsát. Megszámoljuk az ujjait. (4) Megnézzük a visszafejlődött 5. ujjat a mellső lábán.</p> <p>- <u>Jobb kéz képe</u> Leülünk az asztalhoz. Gyerekek jobb kezét, a fektetve elhelyezett A4-es méretű lap jobb oldalára(a bal oldalán hagyunk helyet, oda rajzoljuk majd a balt, amikor</p>	<p>Testséma Vizuális és auditív észlelés Mennyiségfogalom</p> <p>Mechanikus számlálás</p> <p>Grafomotorika fejl. Vizuális észlelés</p>	<p>utánzás</p> <p>megfigyelés utánzás</p> <p>megfigyelés</p> <p>színezés</p>	<p>Frontális és egyéni</p> <p>Frontális és egyéni munka</p> <p>Frontális</p> <p>Frontális és egyéni munka</p>	<p>egyértelmű legyen eldönteni, melyik kézre való)</p> <p>jutalomfalat</p> <p>A4-es lap, kék színű ceruza</p>	<p>kutya passzív</p> <p>kutya aktív</p> <p>kutya passzív</p>
--	--	--	--	---	---	--

	<p>tanuljuk), nyitott ujjakkal körberajzolom. A jobb oldal színe lesz a kék, ezért késsel színezik ki a gyerekek.</p> <p>- Mennyiségfogalom, globális mennyiség felismerés bővítése</p> <p>A hüvelyujjtól indulva rakjuk sorba a képeket. A kutyahám zsebéből kihúzott nagy kép kicsi párját keresik meg a tálcájukon. A kiszínezett jobb kéz ujjaira egyesével helyezzük rá. Mindig egy újabb elhelyezése után mennyiség leolvasása.”Mennyi kép van a kézen?”</p> <p>Mutatjuk is a megfelelő ujjak kinyitásával. Pótlás 5-re Mennyi ujj van üresen?”</p> <p>A becsukottakat megszámláljuk.</p> <p>Ha mind az 5 ujjon van kép, egyesével levesszük(elvétel), és most azt állapítjuk meg: „Mennyit vettünk el az 5-ből?”</p> <p>„Mennyi maradt?”</p>	<p>Vizuális figyelem</p> <p>Mennyiségfogalom</p> <p>globális mennyiség felismerés bővítése</p> <p>ujjkép erősítése</p> <p>Haladási irány erősítése</p>	<p>Válogatás</p> <p>Számlálás</p>	<p>Frontális</p> <p>és egyéni</p>	<p>kutya hámjában nagy méretű képek, kis tálca minden gyerekeknek, benne 15 db kis színes kép (mindenkinek ugyanaz) van elhelyezve</p>	<p>kutya aktív</p>
6	<p>Összefoglalás, értékelés</p> <p>- Az órán történtek pár mondatos összefoglalása, képkártyák, az órán használt eszközök segítségével.</p> <p>- Gyerekek és a csoport munkájának értékelése.</p> <p>- Hogy érezted ma magad?</p> <p>- Hangulatjelek közül a megfelelőt kiválasztják, a kutya</p>	<p>Személyiségfejlesztés</p> <p>-tés</p> <p>Reális önkép kialakítása</p> <p>Kommunikáció fejlesztése</p> <p>Asszociatív gondolkodás fejl.</p> <p>Emlékezet fejlesztés</p>	<p>Beszélgetés</p> <p>tanári irányítással</p>	<p>Frontális</p>	<p>Képkártyák</p> <p>jutalomfalat</p> <p>Hangulatjel kártyák</p>	<p>Kutya aktív</p>

	hámjára csipeszelik, indokolják választásukat. - Elkészítés a kutyától.	Időbeli tájékozódás fejlesztése				
--	--	---------------------------------	--	--	--	--

Reflexió

A tevékenységet nagycsoportos óvodásokra terveztem a Sikeres Iskolakezdés Program részeként. A foglalkozás a második alkalom lenne, amikor a pedagógusok, a gyerekek és a terápiás kutya ismernék egymást. Itt a kutyával állatasszisztált pedagógia valósulna meg.

A beszélgetésnek a célja a ráhangolódás, az oldott légkör megteremtése. Emellett az időbeli tájékozódás fejlesztését is szolgálja, ami a gyermekek számára nagyon nehéz. Az első foglalkozáson már megtanulták, hogy melyik a bemutatkozó kéz. Ezzel kéri a pacsit a kutyától. Ezzel megteremtődik a személyes kontaktus a gyermek és az állat között.

Az óra kezdetén a köszönés és a nagymozgás során mind a 12 gyermek részt venne, majd kis csoportos formában folytatódna a munka. A mozgásos feladat során a kutya aktív. A gyerekek nagyon örülnek, ha valamilyen trükköt látnak. Ezt a mintát kell leutánozniuk.

A kiscsoportos formában megvalósuló fő rész során a jobb fogalmát alakítom ki. A kutya ekkor először passzív, fekszik. Az ujjsoroló mondókéval gyakoroljuk az ujjak nevét, valamint a kézen a számlálás során alkalmazott haladással. Az egy a hüvelyujj kinyitása az egy, ha mellé kinyitjuk a mutatót is, az a kettő és így tovább. A kutyaujjak megszámlálása az ismereteik bővítését is szolgálja.

A gyerekek számára a lerajzolt kezük látványa öröm szokott lenni. Rácsodálkoznak a nagyságára, próbálgatják utólag, hogy tényleg belefér-e a nyomatba a kezük. A kékre szín a továbbiakban a jobb irány jelöli.

A kutya hámjában képek vannak elhelyezve. Ugyanezek a gyerekek előtt lévő tálakban is, csak kisebb méretben. Sorban kijönnek és húznak egy képet. Ezt kell majd a sajátjaik között is megkeresni. A kiszínezett ujjakra a hüvelyujjtól haladva rakjuk a képeket. Itt a gyerekek kapcsolatba kerülnek a kutyával, ami motiválja őket.

Az óra végén a hangulatukat megjelenítő kártyákat hámra csipeszelhetik rá.

	<p>Két csoport alakítása, az egyikbe eggyel kevesebb játékos van. Mivel páros a létszám, a „kiválasztott” gyermek lesz a játékmester. Egyik csoport jelzőszalagot tesz magára. Kettős köralakítás kézfogással, belső kör a kisebb létszámú. Belső balra, külső jobbra forog, miközben egy ismert dalt énekelnek. A dal befejezése után a kézfogást elengedve szabadon futkároznak. Kutya a játéktér szélén helyezkedik el a játékmesterrel, aki jelre hangot (ugatást) kér a kutyától. A gyerekek a jelre a másik csapatból párt választanak. Akinek nem marad pár, helyet cserél a játékmesterrel. Az a győztes játékos, aki a játék során egyszer sem marad pár nélkül.</p> <p><u>Versenydobás</u></p> <p>Marad a két részre osztott csoport, akik egymással szemben helyezkednek el. Egy valaki pedig a kutya párja lesz. Az egyik csapat lesz a dobó, a másik az elkapó. A kutya végig az utóbbiban lesz. Gyerekek váltják majd egymást. A dobók a velük szemben álló társuknak dobják a labdát. Ki kapja el a leggyorsabban? Ki gyorsabb, mint a kutya? Mindenki egyszer dob a kutyának.</p> <p><u>Hányat ütött az óra?</u></p> <p>Három 4 fős csoportot alakítunk. A gyerekek egymás mögött oszlopban helyezkednek el. Kb.10m-re szemben számolyok</p>	<p>Ügyesség fejlesztése Gyorsaság f.</p> <p>Auditív figyelem, észlelés Emlékezet Gyorsaság</p> <p>globális mennyiség felismerés mechanikus számlálás</p>	<p>játék: dobás elkapás</p> <p>számlálás</p>	<p>Frontális Egyéni</p> <p>Frontális Egyéni</p>	<p>azonos csoport jelzőszalagok- egyik csoportnak jutalomfalat</p> <p>kislabdák jutalomfalat</p> <p>3 számoly, 3 buzogány, korong-képek jutalomfalat</p>	<p>kutya aktív</p> <p>kutya aktív</p>
--	--	--	--	---	--	---------------------------------------

	<p>vannak, rajta buzogány. Minden csoporton belül megszámozzuk a tanulókat. Egy tanuló (ő lesz az óra) a zsámolyoknál helyezkedik el, mellette a kutya.</p> <p>Az „óra” kivesz a kutya hámjából egy korongképet (1-5-ig)ábrázoló kártyát, úgy nézi meg, hogy a többiek ne lássák. A „Hányat ütött az óra?” kérdésemre, a kijelölt gyermek annyit tapsol és hangosan számlálja is, amennyit a kártya mutatott. Ha az utolsó számot kimondja, leguggol. Erre minden csapatból az utolsó kimondott számú gyerek kifut a zsámolyhoz, szembe a csapatával és a buzogányt a feje fölé emeli. Aki a leggyorsabb volt, ő lesz az „óra”.</p>					
6	<p>Összefoglalás, értékelés</p> <p>-Az órán történtek pár mondatos összefoglalása, Gyerekek és a csoportok munkájának értékelése.</p> <p>-Melyik játék tetszett a legjobban? Szerinted melyikben voltál a legügyesebb?</p> <p>-Elköszönés a kutyától. Mindenki kérhet egy trükköt tőle.</p>	<p>Személyiségfejlesztése</p> <p>Reális önkép kialakítása</p> <p>Kommunikáció fejlesztése</p> <p>Emlékezet fejlesztés</p> <p>Időbeli tájékozódás fejlesztése</p>	<p>Beszélgetés tanári irányítással</p>	<p>Frontális</p>	<p>jutalomfalat</p>	<p>Kutya aktív</p>

Reflexió

Ez a program utolsó lezáró foglalkozása lenne, éppen ezért mindenki részt venne rajta. Pacsival, kézfogással köszönnének egymásnak. Az add tovább a mozdulatot játék során szorosabb kontaktusba kerülnének a segítő állattal, megsimogathatnák.

A mozgásos játékok során több lenne a kutya aktív szerepe. Úgy gondolom ez az egyszeri alkalom nem terhelné meg a segítő állatot. A nagymozgások során az ügyességet, a gyorsaságot,

az auditív figyelmet is fejlesztem. Ez a játékos foglalkozás jó lezárása lenne a foglalkozás sorozatnak.

2.2 A szakmai fejlődés tényeinek összegzése

Gyógypedagógusként fontos volt számomra, hogy a második félév tantárgyai között több olyan is szerepelt, melyet a mindennapi munkám során is alkalmazni tudok, és elősegítik naprakész tudásom megtartását. Szakértői szakterületen való tevékenységemben megerősített a gyógypedagógia pszichológia kurzus. Az első két félév során éreztem úgy, hogy a képzés az állatasszisztált tevékenységre készített fel. Ezen kurzusok mindegyikét nagyon hasznosnak tartottam. Úgy gondolom az elméleti ismeretek a társállatokról a gyakorlati alkalmazáshoz nélkülözhetetlenek. Az elméleti ismeretek leginkább a kutya bemutatására fókuszáltak, azonban az egyéb állatfajok érintése felkeltette az érdeklődésemet a terápiás munkába való bevonásukat illetően.

2.3. Összegző reflexió a szakmai fejlődésről

A kétéves képzés rávilágított arra, hogy ha egy állatot szeretnénk „alkalmazni” a munkám során, a faj megismerése alapvető fontosságú. Az állat személyiségének, viselkedésének megértése teszi tudatossá a kiválasztását. Tudnunk kell milyen célt szeretnénk elérni, ebben milyen módon kívánjuk az állatot segítségként bevonni. A képzés speciális része során az állatoktól való alapvető elméleti ismereteket megszereztem. A terápiás munka kutyával és lóval való alkalmazásának színtereiről ismereteim elméleti, videós és gyakorlati tapasztalatokkal is bővültek.

3. További tanulási és fejlődési célok megfogalmazása

3.1 Az elméleti és gyakorlati tapasztalatok összevetése, reflektálás

Portfóliómba a képzésen tanult ismereteket beépítettem. Az elméleti háttér az alapját képezi a továbbiakban még a témában megszerzendő ismereteimnek.

Sajnos saját magam is azt tapasztalom, hogy a természettől való távolódás már a falvakban élő gyermekeknél is probléma. Ha van is saját társállatuk, nem tudnak vele megfelelően bánni. A felnövekvő nemzedék felelős állattartásra és az állatvédelemre tanítása fontos lenne.

3.2 Képzésen tanultak beépítésének lehetőségei a saját munkába

Keresem a lehetőségeket további fajok bevonására az állatasszisztált munkába. Mivel a klienseket saját intézményükben látom el, olyan segítő állatban gondolkodom, melynek szállítása megoldható lenne, illetve a bent tartott foglalkozásokon vonnám be, így az utaztatás kisebb gondot jelentene. Szeretném, ha ezek a foglalkozások nem alkalomszerűek, hanem rendszeresek lennének.

Véleményem szerint a segítő kutya bevonására a terápiás munkába az iskola előkészítő foglalkozások jelentenék a legjobb lehetőséget, hiszen a négy fős kiscsoportok ideális feltételeket biztosítanak egy új módszer bevezetésére. A szülőkkel való konzultációk alkalmával ennek hatékonyságát is ismertetni lehetne, illetve visszajelzés is érkezne.

3.3 További szakmai tervek

A továbbiakban olyan, nem iskolarendszerű továbbtanulási lehetőségeket kívánok keresni, melyekkel a kiválasztott saját segítő állatomat tudnám képezni. Úgy gondolom, hogy a bár a terápiás kutya felvezetője és pedagógus nem lehet egy személy, mégis szükségesnek érzem a kiképzéssel kapcsolatos ismereteket is.

4. Felhasznált irodalom

2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről; 27. A gyermekek, a tanulók kötelességei és jogai, a tankötelezettség 45§

[2023.04.10]> URL <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100190.tv>

27/2009. (XII. 3.) SZMM rendelet a segítő kutya kiképzésének, vizsgáztatásának és alkalmazhatóságának szabályairól

[2023.04.15]>URL <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0900027smm>

Babos Edit (2013, 13(3)): Állatasszisztált terápia módszertani előtanulmány Óvodás korú gyerekek kutyával történő fejlesztésére; Alkalmazott pszichológia:59–81

[2023.03.13.]>URLhttp://ap.elte.hu/wpcontent/uploads/2015/07/APA_2013_3_BABOS.pdf

Balázs Richárd (2014.június 01.): A kutya alapozhatta meg a korai ember sikerét Sg.hu Informatika és tudomány

[2023.03.18.]> URL <https://sg.hu/cikkek/105707/a-kutya-alapozhatta-meg-a-korai-ember-sikeret>

Csonka Sándor (2022.május 22.): Boldogabbá tesz-e a természet? – Biofilia és természetihány a modern társadalmakban; Egészségünk

[2023.03.13.]> URL <https://greendex.hu/boldogabba-tesz-e-a-termeszet-biofilia-es-termeszethiany-a-modern-tarsadalmakban/>

Göcsej Kutya Klub (2013): A kutyás terápia története és jelene

[2023.03.18.]>URL <https://kutyasterapia.weebly.com/uploads/1/6/8/6/16863192/trtnet.pdf>

Illés Anett (2006.06.20.): AI módszer a kutyás terápiában

[2023.03.22.]> URL <https://mek.oszk.hu/03800/03851/index.phtml>

József István: Az iskolaérettség; Fejlődépszichológia

[2023..04.08]>URLhttp://janus.ttk.pte.hu/tamop/kaposvari_anyag/jozsef_istvan/az_iskolaerettség.html

Kaposvári Tankerületi Központ, Somogy Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Marcali Tagintézménye (2019): Kudarmentes Iskolakezdés Program (KIP). Kaposvár: Módszertani segédlet

Kotschy Beáta (szerk.) (2011): A pedagógussá válás és a szakmai fejlődés sztenderdjei. EKF. Eger

[2023.03.22]>URL
https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/unios_projektek/kiadvanyok/utmutato_a_pedagogusok_minositesi_rendszereben_6.pdf

Kutyatár: Házasítás

[2023.03.28]>URL <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Kutyatar-kutyatar-1/nagy-kutyalexikon-2BCD/haziasitas-7B2/>

MATESZE (2016): A terápiás kutyák vizsgaszabályzata.

[2023.04.18.]> URL <https://matesze.hu/documents/document/terapias-kutyak-vizsgaszabalyzata-document-202101262000.pdf>

Molnár Orsolya (2012. 05.29.) Halálra vannak ítélve a magányos farkasok?

[2023.03.19.]>URLhttps://web.archive.org/web/20160304141343/http://www.origo.hu/tudomany/komment/20120524-farkas-kutya-etologia-a-maganyos-farkasok-ritkan-elnek-tul.html?SYSref=NONE&cmnt_page=1

Múltkor (2012.január 26.) Több őse volt a kutyának

[2023.03.13.]> URL <https://mult-kor.hu/cikk.php?id=35679>

Nagy Noémi(2009. 09.22.) A kutya ősének házasítása, Kutyahírek.hu

[2023.03.18.]>URL<https://web.archive.org/web/20111216070724/http://www.kutyahirek.hu/index.php?aid=15554a9e1d908d69aab269e&cat=28>

Oktatási Hivatal (2023.01.19): A tankötelezettség megkezdésének halasztása

[2023.04.10]>URLhttps://www.oktatas.hu/koznevelo/tankotelezettseg/tankotelezettseg_halasztasa

Segítő kutya Alapítvány

[2023.03.30]>URL<https://web.archive.org/web/20120209075301/http://www.segitokutya.hu/fooldal>

Topál József: Az állat-asszisztáltterápia rövid története

[2023.03.17.]>URLhttp://www.jgypk.hu/mentorhalo/tananyag/Allatasszisztalt_foglalkozasV2/331az_IIatasszisztlt_terpia_rvid_trtnete.html

Torda Ágnes – Nagyné Réz Ilona (2015): Alapprotokoll a pedagógiai szakszolgálati tevékenységekhez. Budapest: Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft.

[2023.04.28.]>URL<https://www.pedagogiaiszakszolgalat.hu/images/files/dokumentumok/alapprotokoll-pedagoiai-szakszolgalat.pdf>

Torda Ágnes (2015): A logopédiai ellátás szakszolgálati protokollja. Budapest: Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft.

[2023.04.28.]>[URLhttps://www.pedagogiaszakszolgalat.hu/images/files/dokumentumok/logopedia-ellatas-szakszolgalati-protokoll.pdf](https://www.pedagogiaszakszolgalat.hu/images/files/dokumentumok/logopedia-ellatas-szakszolgalati-protokoll.pdf)

NYILATKOZAT

a záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió¹ nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: Novák Hajnalka
A Hallgató Neptun kódja: E572K5
A dolgozat címe: Kutyával asszisztált iskolaelőkészítő foglalkozások
A megjelenés éve: 2023
A konzulens tanszék neve: Gyermeknevelési tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió² egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, s az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a Záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkor szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe.

Kelt: 2023 év 05 hó 06 nap

Hallgató aláírása

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

² A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

5. sz. függelék – Hallgatói és konzulensi nyilatkozat minta

NYILATKOZAT

Alulírott NOVÁK HAJNALKA, a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, KAPOSVÁRI Campus, ÁLLATASSZISZTÁLT PEDAGÓGIAI FEJLESZTŐ TEVÉKENYSÉG TERÜLETEN PEDAGÓGUS SZAKVIZSGÁRA FELKÉSZÍTŐ SZAKIRÁNYÚ TOVÁBBKÉPZÉS szak nappali/levelező* tagozat végzős hallgatója nyilatkozom, hogy a dolgozat saját munkám, melynek elkészítése során a felhasznált irodalmat korrekt módon, a jogi és etikai szabályok betartásával kezeltem. Hozzájárulok ahhoz, hogy Záródolgozatom/Szakdolgozatom/Diplomadolgozatom egyoldalas összefoglalója felkerüljön az Egyetem honlapjára és hogy a digitális verzióban (pdf formátumban) leadott dolgozatom elérhető legyen a témát vezető Tanszéken/Intézetben, illetve az Egyetem központi nyilvántartásában, a jogi és etikai szabályok teljes körű betartása mellett.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem*

Kelt: 2023 év 05 hó 06 nap

Hallgató

NYILATKOZAT

A dolgozat készítőjének konzulense nyilatkozom arról, hogy a Záródolgozatom/Szakdolgozatom/Diplomadolgozatom áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A Záródolgozatom/Szakdolgozatom/Diplomadolgozatom záróvizsgán történő védelemre javaslom / nem javaslom*.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem*

Kelt: 2023 év 05 hó 06 nap

Belső konzulens

*Kérjük a megfelelőt aláhúzni!